

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Television — se artikel

N:r 2

Febr.

1954.

Pris 75 öre

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

• UNDERHÅLLSFRI

• FROSTBESTÄNDIG

SKANDINAVISKA **Eternit** AKTIEBOLAGET
STOCKHOLM LOMMA GÖTEBORG

FRITIDSGÅRDEN RAMNÅS

rekreationshem för f. d. lungsjuka. Beläget intill Torups stationssamhälle, på gränsen Halland—Småland, i naturskön trakt, med vacker utsikt över Nissans älvdal.

Härlig luft. Alla moderna bekvämligheter.

Enkel- och dubbelrum.

Trevliga samlingsrum, välsorterat bibliotek.

Trivsamma lokaler för arbetsterapi och hobbyverksamhet.

Gäster emottages hela året.

Fritidsgården Ramnås. Tel. 138.

TORUP

BJÖRNEKULLA

DJUPFRYST

BÄR

Blåbär, Hallon, Jordgubbar, Hjortron

GRÖNSAKER

Spenat, Gurka

FISK

Benfri torskfilé, Fiskkotletter, Fiskfärs

i konsumbutiker

HALDA P

↑
ljud-
isolerande
bottenplatta

den **svenska** reseskrivermaskinen
med en stor maskins skrivegenskaper

ÅTVIDABERGS

Försäljningskontor över hela landet

Utkommer varje månad

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Nr 2. Februari 1954

17:e årgången

Ansvarig utgivare: EINAR HILLER.
Redaktör: SIXTEN HAMMARBERG.
Ägare: De Lungsjukas Riksförbund.

Annonspriser:

$\frac{1}{2}$ sid. 400:—, $\frac{1}{3}$ sid. 225:—,
 $\frac{1}{4}$ sid. 125:—, $\frac{1}{8}$ sid. 65:—.

Småannonser:

90 mm spaltbredd 90 öre mm.
60 mm spaltbredd 65 öre mm.

Färgannonser 25 % tillägg.
För julnumret specialoffert.

HUVUDREDAKTIONEN I STOCKHOLM:

Kocksgatan 15, Stockholm 4.
Telefon 41 39 99 och 44 40 40.
Postgiro nr 95 00 11.

LOKALREDAKTIONEN I MALMÖ:

Kamregatan 3. Tel. 753 44.
Postgiro nr 95 00 65.

Kontrollmärke
lagligen skyddat

Prenumerationspriser: helt år 8:—,
halvt år 4:50.

FRIA LÄKEMEDEL

I samband med den allmänna sjukförsäkringen, som träder i kraft den 1 jan. 1955, har nu särskilt tillkallade sakkunniga avlämnat en utredning till socialministern med förslag till läkemedelsreform. Förslaget innebär i korthet att de, som är sjukförsäkrade enligt lagen om allmän sjukförsäkring skola erhålla läkemedel kostnadsfritt eller till nedsatt pris. Förmånen avser endast av läkare ordinerade läkemedel. Helt kostnadsfritt skall utlämnas läkemedel för 15 olika sjukdomar, som närmare angivas i utredningen. Läkemedlen skola tillhandahållas av apoteken. Själva kontrollförfarandet — som ägnas stort utrymme och blivit föremål för många olika synpunkter i utredningen — har föreslagits fungera på det sättet att apoteken i särskild ordning insända sina räkningar till riksförsäkringsanstalten i dess egenskap av tillsynsmyndighet för sjukförsäkringen. Kontrollen förutsättes i övrigt att uppdelas mellan riksförsäkringsanstalten och medicinalstyrelsen.

De helt kostnadsfria läkemedlen kommer ifråga vid s. k. kvalificerade sjukdomar och i denna grupp har utredningsmännen även tagit med tuberkulosen, som i likhet med en del andra sjukdomar, på vetenskapens nuvarande ståndpunkt kan anses te sig långvarig och allvarlig. I den särskilda förteckningen över fria läkemedel, som komma ifråga, återfinnes många av de nu allmänt förekommande tbc-preparaten såsom isoniazid, streptomycin, pas, conteben m. fl.

För oss, som länge arbetat för ett system, som så snabbt som möjligt ger den sjuke möjlighet att tillgodogöra sig den medicinska forskningens framsteg, oavsett vistelseort och ekonomiska förhållanden, är det enbart

glädjande att se tbc-medicinerna hemmahörande inom den "frilistade gruppen".

*

Men om man nu känner sig nöjd med utredningsmännens förslag så är det lika naturligt att bli en smula förvånad över medicinalstyrelsens inställning till tuberkulosmedicinerna. I sitt yttrande framhåller styrelsen bl. a. att kostnadsfria mediciner skulle kräva en så administrativt omfattande apparat att styrelsen icke utan avsevärd personalförstärkning anser sig kunna ansvara för kontroll och riktigt urval av patienter. Som avskräckande exempel hänvisas till de tråkiga erfarenheter man haft av livsmedelsransoneringstidens läkarintygsbetingade extra tilldelningar, som framtvungade extra kontrollåtgärder. Styrelsen finner därför bl. a. att tuberkulosen inte bör medtagas i gruppen sjukdomar med helt kostnadsfria läkemedel.

*

Om man i viss mån har förståelse för medicinalstyrelsens ståndpunkt, att det här kan bli fråga om besvärliga och tidskrävande kontrollåtgärder, ett arbete som ter sig avskräckande i dagens situation, så finns det dock andra skäl som väger tyngre. Utvecklingen inom tuberkulosvården visar ständigt ökad användning av nya tbc-mediciner, ett förhållande som allmänt omvittnas på läkarhåll. Och den som lever tbc-klientelet nära vet också vilken principiöshet, för att inte säga förvirring, som rätt och fortfarande råder beträffande tuberkulosmedicinerna — inte minst i ekonomiskt avseende. Anslagsbeviljande här och avslag där hör till bilden och att åtskilliga tbc-patienter i rådvillhet och förtvivlan offrat sina egna, sista slantar, hör också till,

Dagens TBC-situation

framgår också i viss mån i årets statsverksproposition, som just avlämnats till riksdagen då detta nummer presslägges. Inrikesministern framhåller bl. a. att en andra skärmbildsundersökning av hela svenska folket bör komma till stånd när den pågående kampanjen avslutats. Den senaste tioårsperioden kännetecknas framförallt av minskad dödlighet — en nedgång med i runt tal 75 % — medan sjukligheten endast nedgått med cirka 20 %. Siffrorna vittnar i korthet om att tuberkulosen ingalunda övervunnits som folksjukdom konstaterar inrikesministern. Av visst intresse i sammanhanget är en andra undersökning av befolkningen på Gotland som visar ett betydande antal nya fall bland personer som inte visade sjukdomstecken vid den första skärmbildsundersökningen. Den andra allmänna skärmbildsundersökningen för hela landet bör bedrivas i något långsammare takt än den förra och beräknas påbörjad i några län redan nästa år.

fast man inte kan spåra så mycket av det i remissyttrandet och principdeklarationer. För att inte göra ovanstående, negativa synpunkter, till en allmän stämpel på den medicinska expertisen må emellertid påpekas att vi tidigare i olika sammanhang fått helhjärtat stöd av tuberkulosläkare i hithörande frågor. Som exempel kan bl. a. nämnas att vid den uppvaktning vårt förbund företog hos inrikesministern den 18 december 1948 deltog både överläkare Håkan Larsén och professor Anders Kristenson. Den gången gällde det närmast prisättning och stöd åt forskningen rörande nya tbc-mediciner, men diskussionen gällde också huruvida inte ett anslag av statsmedel borde utgå för att göra det möjligt för tbc-sjuka, oavsett bostadsort och de lokala myndigheternas mer eller mindre anslagsvänliga inställning, att erhålla kostnadsfri medicin. Sedan dess har — som framhållits — de nya tbc-medicinerna fått en central plats i tuberkulosbehandlingen. Det gäller livsviktiga läkemedel i dagens sjukvård. Vi stöder utredningens förslag, som inte får bromsas av farhågor för praktiska svårigheter, ehuru vi väl förstå att det här kan bli fråga om besvärliga avgöranden och kontrollsvårigheter. Reformförslagets tyngd ligger dock i att garantier skapas för att de tuberkulossjuka bättre kunna tillägna sig de medicinska resurser som finns tillgängliga. Den livsviktiga frågan för den tuberkulossjuka måste väga tyngre än dagens tvekan inför befarade praktiska svårigheter vid tillämpningen av läkemedelsreformen.

Silton Commling

Riksförbundets programskrift

kommer nu i ny upplaga — den förra trycktes i 60.000 ex. och är utgången varför en nytryckning verkställdes. I den nya upplagan har en del smärre ändringar gjorts, betingade av förändringar på olika områden, men huvudinnehållet och förbundets målsättning är densamma som angivits i den förra. Rent typografiskt har en del väsentliga förbättringar gjorts, texten har lättats upp med trevliga vinjetter och ett utökad bildmaterial gör den lilla skriften mera lättillgänglig och åskådlig. De tuberkulösa livsfrågor behandlas i olika avsnitt;

Produktiv socialvård
— God samhälls-
ekonomi

Förebyggande åtgärder
God sjukvård
Värdig eftervård
Effektiv arbetsvård

En programskrift
utgiven av
**DE LUNGSJUKAS
RIKSFÖRBUND**

förebyggande vård, sjukvård, konvalescenthem och bostäder, arbetsvård, sociallagstiftning osv. Kulturfrågorna och patienternas studie- och bildningsmöjligheter har också fått utrymme i skriften.

Kort sagt är den lilla boken en utmärkt och trevlig vägledning för alla som vill bilda sig en uppfattning om tuberkulosfrågan i dagens samhälle. Den är också ett uttryck för de tuberkulösa egen vilja att i samverkan med medicinsk och social sakkunskap och alla andra framstegsvänliga krafter bekämpa tuberkulosen. Programskriften tillhandahålls kostnadsfritt och kan rekvasiteras från De Lungsjukas Riksförbund, Kocksgatan 15, Stockholm 4.

Om patientens väg till läkaren

skriver dr E. Karlberg i en artikel i *Svensk Läkartidning* bl. a. att radiodiskussionen i ämnet (den 23/11 1953) mest gick i kverulansens och trötthetens tecken och att det mest rörde sig om förhållanden vid de stora sjukhusen i storstäderna. Förhållandet är ju att större delen av Sveriges befolkning fortfarande bor på landsbygden eller mindre städer, där inga polikliniker av storstadstyp finnas. Det är orimligt som bl. a. framgick i radiodiskussionen "att varje patient på ett stort sjukhus bör ha rättighet att få samtala med överläkaren hur mycket som helst". Man kan emellertid ifrågasätta om inte en överläkares praktik till övervägande del borde utgöras av just konsultationspraktik, men det finns också många underläkare med stor erfarenhet just för dessa uppgifter.

Det är läkaren i den öppna sjukvården som patienten i första hand bör kunna tala med som människa till människa. Att få personlig kontakt med en läkare på ett stort sjukhus eller med en hårt anlitad specialist måste med nödvändighet vara svårare och kan i de flesta fall åtminstone ej fordras. Det behövs egentligen ej heller om den remitterande läkaren rutinmässigt får besked om resultatet av undersökningen eller behandlingen å lasarettet eller hos den konsulterade specialisten. Jag vill inte skönmåla. Det är klart att även läkaren i den öppna sjukvården kan vara mindre disponerad för personlig kontakt. Sådant kan förresten vara fallet även med en sjukhuskurator eller annan socialarbetare. Men förutsättningarna för ett omhändertagande av hela den sjuka människan bör dock vara betydligt större om man går den av mig föreslagna vägen än om den

sjuke på egen hand irrar omkring mellan olika specialister.

Säkert är i alla fall att den idealiska vägen till läkaren är att i första hand kunna söka en praktiserande läkare, som man känner och har förtroende för. Ungefär som det var förr i världen med familjeläkaren. Och som det fortfarande är i många tjänsteläkardistrikt i Sveriges rike. När någon där säger att han tänker

Telefonen är nödvändig men ofta mycket störande för vår tids jäktade läkare — försök minska på samtalen manar flera provinsialläkare!

söka läkare, så betyder det helt enkelt att han tänker söka sin provinsialläkare, stadsläkare eller bruksläkare. Ofta behöver man hos en sådan doktor ej tala om vad man heter eller hur man har det hemma, därför att det vet doktorn förut, särskilt om han råkat sitta tjugu eller tjugufem år i samma distrikt. Ingen-

ting hindrar att det bör kunna bli likartade förhållanden kring en praktiserande läkare, som icke är tjänsteläkare, och varför skulle det inte i viss utsträckning kunna hända till och med i Stockholm.

"Specialisterna även inom läkarkåren bli allt flera"

— vi lever ju i specialisternas tidevarv — skriver dr Lars Anderbjörk i *Svensk Läkartidning*, där han återger några intryck från en provinsialläkarträff i Kronobergs län.

Men detta kan ej fortsätta hur långt som helst. Redan nu anse många, att bollkastningen med patienterna i storstäderna från läkare till läkare gått till överdrift. Därmed må vara hur som helst, en sak är säker, de sjuka behöver fortfarande allmänt praktiserande läkare, om inte för annat än att få veta till vilken specialist de bör vända sig. Framför allt gäller detta på landsbygden. Likaväl som man här vill ha en enkel men rejäl handelsbod, där man kan få köpa det mesta man behöver, lika väl vill man kunna fråga sin läkare till råds om vilka krämpor som helst. Att handelsman eller läkaren sedan ibland hänvisar till någon med bättre sortering, det tar man med i beräkningen.

Vi måste vara noga överens om att provinsialläkarkåren behövs, i synnerhet när man besinnar att dessa läkare fått en mängd uppgifter, som det helt enkelt inte går att överlasta på andra.

Vi talade om provinsialläkarna, som inte kan få sin lagstadgade semester, därför att ingen vill vikariera för dem. Om våra hustrur, som i telefon skall försöka lugna otåliga patienter, då doktorn är på sjukresor. Om papper och rapporter, som ligger i en hög och väntar på att bli besvarade nästa jourfria söndag.

För min del har jag ordnat så, att jag har ständig telefonpassning genom stationen (nätet är ej automatiserat), särskild tjänstetelefon och dessutom telefon för sköterskan i hennes bostad. Detta sker ju för patienternas och tjänstens skull, och det vore ej orimligt att läkaren kunde få ekonomiskt bidrag härför.

I samband härmed vill jag råda till ökad propaganda för inskränkning av patienternas telefonsamtal till läkaren nattetid. Förra året hade jag kallats och också rest på sjukbud var 3:e natt, vilket ej kunde gå

i fortsättningen. Jag skrev då en insändare i lokalpressen och vädjade till de sjuka och deras anhöriga att om möjligt inte ringa på nätterna. Detta resulterade i en omedelbar och markant ändring till det bättre. Om folk få ögonen öppna för att det är nattresorna, som är de värsta spikarna i våra likkistor, vill de säkerligen efter bästa förmåga hjälpa oss.

Doktor Anderbjörk rekommenderar en fortsatt delning av större läkardistrikt, rationalisering av intyg och blanketter, arbetsbyte mellan olika läkare — och tillsvidare en paus i påläggandet av nya arbetsuppgifter.

Telefonen har nästa blivit en motsvarighet till fröken Ur

framhåller *provinsialläkare Erik Dahlman* under rubriken "En provinsialläkares bekymmer" i *Socialmedicinsk tidskrift*.

Man tror ofta att det går att klara upp diverse sjukdomstillstånd via telefonen. Det torde väl inte ens bli möjligt om man "Gud giv att den aldrig kommer" — kombinerar telefonen med television. Över huvud är man förvånad över, hur pass många telefonsamtal, som man anser att en läkare skall kunna klara av. Härvidlag är telefonen verkligen ett hinder, icke blott i arbetet, utan även såtillvida, som den stör den lilla fritid, som står till buds. Att det knappast går en måltid, som ej störs av telefonen, har man så småningom vant sig vid, men att bli väckt av onödiga samtal, har man svårare att fördrå. Helst som det är svårt att somna om, när man blir irriterad. Exempelvis är det ju i regel onödigt, att en person ringer mitt i natten för att tala om, att man om en timme ämnar komma med ett olycksfall. Den timmens sömn försvinner ganska säkert. Det har t. o. m. hänt mig, att jag blivit väckt klockan 1/27 på morgonen av en patient, som ringt för att få medicin skickad med medicinlådan från apoteket kl. 15.00. Det är ju klart, att en sådan påringning ej är gjord av illvilja, utan det beror väl på tanklöshet. När husmor i jordbrukarhemmet redan är uppe, kanske har mjölkat korna, passar det bra att ringa upp läkaren, så att hon inte glömmer av det senare på dagen.

Det klagas mycket på de långa väntetiderna på provinsialläkares

mottagningar — detta är ju i många fall ett verkligt problem. Men vad skall man kunna göra, för att råda bot på detta? Jag vet, att några provinsialläkare i Stockholmstrakten endast har tidsbestämda mottagningar med förutbeställd tid, men i mera uttalade landsbygdsdistrikt går en sådan sak, enligt min uppfattning, ej att genomföra. Dels rubbas ju tidsschemat oupphörligt av mellankommande olycksfall och akuta sjukdomsfall, dels kräver patienten ofta — när han eller hon nu gjort en kanske lång bussresa — mer av läkarens tid, än man kan ha tillmätt för varje patient. Det är så många krämpor, som skall dryftas, så många problem som skall benas upp, och för min personliga del är kanske det avgörande det förhållandet, att jag har så svårt att skicka iväg en sådan patient genom att överlämna ett recept och ett sjukkassekvitto, begära arvodet, resa mig upp och räcka handen till farväl. Detta gäller framförallt patienter med diverse nervösa besvär, där man vid en grundlig undersökning ej kunnat påvisa några kroppsliga fel. För dessa sjuka är ofta den bästa terapin, att de får tala ut med läkaren om sina besvärligheter, och i känslan av min oförmåga som psykoterapeut anser jag mig böra ge dem åtminstone vad jag kan: min tid.

Sjukvården är i ett brytningsskede framhåller *landstingsdirektör K. G. Viklund* i Norrbotten och skildrar läget i sitt eget län, bl. a. de bekymmer läkarbristen vållar, i *Socialmedicinsk tidskrift*.

För tillgodoseende av läkarvården har allmänheten i allt större utsträckning varit hänvisad till länets sjukvårdsinrättningar. Detta har medfört, att sjukhusen blivit föremål för ett allt mera stegrat patienttryck. Landstinget har under en 10-årsperiod investerat ett 70-tal miljoner för utbyggnader. Men trots att sjukvården under samma tid tillförts cirka 1.500 nya vårdplatser och alltså platstillgången i det närmaste fördubblats, har någon minskad trängsel på sjukhusen knappast gjort sig märkbar. Läkersituationen vid länets sjukhus har också ofta varit bekymmersam. Att inte sjukvården i Norrbotten helt brutit samman får i främsta rummet räknas de utländska läkarna till förtjänst. Av de 43 inrättade underläkartjänster-

na inom landstingsområdet är inte mindre än 23 besatta av utländska läkare. Vid flera lasarett samt vid centralsanatoriet har under ett flertal år icke en enda svensk underläkare stått att uppbringa. Utan att utländska läkarkrafter på detta sätt stått till buds samt hela läkarkåren, såväl den inom den slutna som öppna vården arbetande, underkastat sig en omänsklig arbetsbörda och helt offrat sina krafter, skulle den norrbottniska sjukvården inte ha undgått att drabbas av katastrof.

Uppenbart är att utvecklingen på sjukvårdens område måste vridas i annan riktning. En förnftig avvägning måste åstadkommas mellan öppen och slutna vård. Handfasta grepp och en djärv håg att pröva nya vägar för sjukvårdens organisation får inte saknas. De nya problemen måste bringas till lösning efter linjer, betingade av läget. Traditionsbundenhet, formalism och vanetänkande måste huvudmännen befria sig ifrån.

Med hänsyn till rådande bekymmersamma förhållanden har sjukvårdens målsmän anledning att fråga sig, om läkersituationen ytterligare kommer att förvärras, när den allmänna sjukförsäkringen vid 1955 års ingång skall sättas i verket. Skulle vid den tiden tjänsteläkarkåren bli en skara skrivstolssittande människor med uppgift att granska sjukkassepapper, skriva intyg och remisser, kontrollera de sjukas lämpligaste färd sätt m. m., då kommer det öppna vårdfältet att stå i saknad av i egentligt sjukvårdsarbete samsatta läkarkrafter.

Sjukvården befinner sig f. n. i ett brytningsskede. Åtskilligt av gamla organisationsformer måste lämnas rum för nya sådana enligt utvecklingens krav. Härvidlag är dock att beakta, att den avgörande faktorn i sjukvårdsverksamheten är läkaren. Huvudprincipen i det allmänna inställning till läkaren har hittills alltid varit att bereda honom villkor och obundenhet, som skänkt honom håg att ge sina krafter till det yttersta för den sjukes väl samtidigt som också hans insatser för sjukvårdens utveckling på olika områden möjliggjorts. Om också sjukvårdens organisationsformer nu i mycket måste ges nya skepnader, så är det säkert värdefullast för det samhällsliga sjukvårdsväsendets framtid, att denna huvudprincip för läkarnas verksamhet lämnas orubbad.

Från Statens Arbetsvårdsklinik

Doktor Bengt Åkerblad vid Statens Arbetsvårdsklinik i Stockholm har på vår begäran varit vänlig nog att i korta drag ge fackmannens synpunkter på den metodik och de principer man följer vid kliniken — se i övrigt vårt bildsvep på tidskriftens mittupplag.

Arbetskliniken vid Karolinska sjukhuset är en försöksverksamhet för arbetsprövning och arbetsträning av partiellt arbetsföra. Den är inrymd i en provisorisk träbyggnad utanför Karolinska sjukhuset och har varit i funktion sedan februari 1952. Arbetskliniken ledes av en styrelse direkt under Kungl. Maj:t och är avsedd som en försökslänk mellan sjukvård och arbetsvård. De partiellt arbetsföra äro ju i regel konvalescenter eller handikappade personer, som kräver kompletterande akutsjukvård samt eftersjukvård i form av sjukgymnastik, fysikalisk terapi och arbetsterapi, innan den fysiska och psykiska funktionen hos dessa personer kan bedömas vara fullt uppnådd, trots ett fysiskt handikap. Först sedan den fysiska och psykiska situationen utretts kan den yrkesmässiga arbetsprövningen ske. Arbetskliniken är således icke en självständig institution utan fungerar väsentligen som en institution för koordination mellan medicinska och sociala åtgärder. På Karolinska sjukhuset och Norrbackainstitutet utnyttjas specialpoliklinikerna för undersökning av klienterna. De få även sjukgymnastik och fysikalisk terapi där samt funktionsprovas på kliniskt fysiologiska laboratoriet. Den psykiska undersökningen göres dels i arbetskliniken och dels genom psykotekniska prov vid Stockholms högskola. En arbetsvårdstjänsteman, som är speciellt orienterad i arbetsanalysteknik är attacherad från Arbetsmarknadsstyrelsen i arbetskliniken för att ombesörja kuratorsverksamheten och arbetsvårdsärendena. Två yrkeslärare ombesörja den yrkesmässiga uttestningen av klienterna inför kommande arbetsberedning, omskolning eller placering i skyddad sysselsättning.

Till en början har ett blandat socialvårdsklientel emottagits i arbetskliniken innan kontakten hunnit inarbetas med omkringliggande sjukhus. Då bättre medicinska resurser skapats för arbetsklinikerksamheten, kommer en rationellare arbetsprövning att kunna ske genom att patienter från omkringliggande sjukhus omhändertages för arbetsprövning redan under primära

Dr Bengt Åkerblad utför ett prov vid arbetskliniken i Stockholm.

sjukvårdsperioden i den mån patienterna bedömas att till följd av skada och sjukdom icke kunna återgå till sina ursprungliga arbeten.

Arbetskliniken är som nuvarande försöksverksamhet för primitiv för att fungera som ett rehabiliteringscenter av fysiskt handikappade även om situationen skulle vara organiserad med inriktning på rehabilitering av endast några få patienttyper. I jämförelse med utländska förhållanden är eftersjukvården på omkringliggande sjukhus bristfällig och inkoordinerad och arbetskliniken saknar flera av de resurser, som utmärka ett rehabiliteringscenter, t. ex. förläggning för klienter och transportmöjligheter för poliklinisk arbetsprövning av t. ex. rörelsehindrade personer. Dessutom är arbetsvårdssystemet, som arbetskliniken skall överföra patienterna från sjukvårdssidan till, mycket litet utbyggt, särskilt i Stockholms stad och Stockholms län, där ännu t. ex. skyddade verkstäder och arbetsträningssinsti-

(Forts. å sid. 25.)

SOCIALKNUTTEVÄGEN

Bertil Sävkrantz, som annars sysslar med teater och hithörande frågor har fått i uppdrag att skriva en artikel om socialvård. Vi vet bl. a. från hans ungdomsrevy i radio och "Hör syrsorna spela..." att han vet åtskilligt om ungdom — fast i det här sammanhanget är det fråga om livets blodiga allvar. Han har något modernistiskt kallat sin artikel "Socialknuttevägen", en skildring om hur ungdomar genom sjukdom och besvärligheter trasslat in sig i socialvårdens pragrafer, men att det numera finns möjligheter att arbeta sig fri och bli självförsörjande och arbetsför. Yrkeskonsulent Åke Widlund vid Stockholms stads centraldispensär har intervjuats och lämnat åtskilliga sakuppgifter som underlag för artikeln.

Utanför fönstret hackar en grävskopa. Några jobbare håller på att dra fram en väg. Blåställ, stövlar och sportmössa. Hacka, spade och spett. De hinner inte många meter om dan, men varje morgon är vägen längre och bredare. Det går sakta men säkert. Den ser ut att bli stabil. I botten har de lagt stora stenar, som en fast

grund. Den har alltså inte funnits där tidigare som någon slags naturaförmån.

Men vad har det här med en socialartikel att göra, kanske någon frågar sig — eventuellt med rätta. För egen del slog det mig att jag kunde använda den här vägbyggARBILDEN, som en liknelse och medelst den lättare reda upp begreppen.

Det hela började som vanligt på tidningen.

— Skriv en socialknutte, sa redaktionschefen.
— Socialknutte?

— Ja. Sök kontakt med en yrkeskonsulent och någon som har haft socialvård, men numera står på egna ben. Skriv nåt om deras uppfattningar om socialvård. Vi har inte haft någon sådan artikel på ett tag nu, så det är faktiskt på tiden att det kommer en.

Sagt och ännu inte gjort. Jag knallade hem och föll i grubbel. Socialvård — stå på egna ben — yrkesutbildning — sök kontakt. Till en början dansade dessa

ord en yster polka på mitt hjärnkontor för teater, men efter en stund plockade jag ihop vad som fanns kvar av förnuftiga själsförnödenheter och grep telefonluren. Här skulle intervjuas...

— Kan jag få tala med...

— Jaså, inte det. På så vis. Tack.

Bakstöt. Nytt nummer, ny påringning och...

— Ja, tjänare. Skulle jag kunna få göra en intervju med dej?

— Vad då om?

— Jo, det gällde närmast en socialknutte.

— Titta upp på onsdag då. Hej.

— Hej.

Luren tillbaka i klykan. Det hade börjat röra på sig.

Förmedlaren

Onsdagen kom med regn den veckan.

Ordet SOCIAL och ett ton bokstäver satt uppsmetade på en dörr. Jag var tydligen på rätt väg. Efter att med blicken ha flackat runt de kala, gråmålade, trista väggarna stannade jag framför en dörr med ett bekant namn på. Åke Widlund. I rummet bakom den dörren satt alltså yrkeskonsulenten. Jag svepte av mig rock och hatt och rättade till halsduken.

— Stig in, löd det som svar på min knackning.

— Var så god och sitt.

Jag slog mig ner. Plockade fram min cigarettändare och en lapp med frågor.

— En cigarett? Han lade fram handen på bordet.

— Tack. Chesterfield konstaterade jag i förbigående.

— Nå, vad var det vi skulle tala om nu då?

I korta drag förklarade jag vad besöket gick ut på och kastade mig sedan över det lilla frågeformuläret, för att inte alldeles driva vind för våg.

— Lite historik.

— Historik. Han smakade på ordet.

— Socialvård har det naturligtvis alltid funnits på ett eller annat sätt. Även om den från allra första början inte har varit av kommunal och statsunderstödd karaktär. Men vad det beträffar de tbc-sjuka var det först 1939 som Svenska Nationalföreningen mot tuberkulos tog initiativet och gav ut ett betänkande angående tuberkuloseftervård. Och det måste man nog säga var av mycket stor betydelse.

— Vad anser och hoppas en man i din ställning att socialvården ska leda fram till.

— Min personliga uppfattning är att utbildningen, som den nu ter sej, är för kort. Och det beror i första hand på statsfinansiella själ. Omskolningar och studier

måste bli mer gedigna. Ju hårdare krav och större fordringar man har på arbetsmarknaden, dessdå djupare kunskaper måste de platsökande ha för att stå sej i konkurrensen.

— Du anser alltså att de medel, som står till förfogande är för knappt tilltagna?

— Ja...

Telefonen ringde. Det uppstod en paus och jag passade på att putsa mina frågor.

— Hur brukar det i regel gå för dom som studerar? Fullföljes kursplanerna, eller tröttnar dom och lägger av på halva vägen?

— Glädjande nog är det synnerligen sällsynt att någon inte avslutar sin kurs. Dom har ju själva funnit att kunskap är framgång. Det har helt enkelt blivit ett behov hos dom. Det är också en av förklaringarna till att alla lägger i dagen en ovanligt stor portion energi. Om någon avbryter sin utbildning beror det oftast på att vederbörande fått recidiv.

Den som ringde nyss är förresten fil. kand. och pluggar nu på fil. mag. utan att ha tagit studentexamen. Ett strålande exempel på energi och arbetslust. Inte sant?

— Men hur är det möjligt?

— Jo, jag hjälpte honom in på högskolan, och han klarar sej med glans.

— Om det kommer upp en person, som visar sej vara rådvill om vilken väg han ska gå. En som inte är på det klara med om han ska utbilda sej inom ett yrke eller studera. Hur ställer du dej då? Har ni nån så kallad yrkesmall eller dylikt, som ni går efter och föreslår honom? Finns det yrken, som visat sej speciellt lämpliga för tbc-sjuka

— Så här säger Internationella arbetsbyrån beträffande yrkesval: "Den viktigaste principen, som ligger till grund för yrkesvalsarbetet bland de handikappade är att söka precisera varje persons förmåga — icke oförmåga".

Vad som fött denna mening är inställningen att de partiellt arbetsföra inte skall vara en speciell grupp i samhället, skild från de övriga människorna. Den vill poängtera att de är högst vanliga individer. Därför måste det ske en radikal omsvängning i tankegången. Förr har alltid uppmärksamheten varit riktad på de partiellas brister. Nu skall den vändas mot deras individuella förtjänster. Anlag, intressen och strävanden.

Det hördes en diskret bultning på dörren.

— Ja, ljöd det från Widlund.

Yrkeskonsulent Åke Widlund.

Dörren öppnades och en tjänsteman blev synlig. Då han upptäckte mig, drog han sig försynt tillbaka.

— Jag är snart ledig, kom det från konsulenten.

Jaså, har vi hunnit så långt, noterade jag i andanom.

— Det var visst nåt om speciella yrken vi var inne på.

— Ja, just det.

— Ja, det finns ju både manuella och intellektuella. Och nära på förhand fastställda har vi inte att föreslå. I möjligaste mån söker vi ge så personliga råd som möjligt från fall till fall.

"Jag är snart ledig", ringde fortfarande i öronen på mig och jag beslöt att rappa på.

— Hur många partiellt arbetsföra tbc-sjuka finns det?

— Enligt tbc-registret fanns det vid årsskiftet 1952—53 enbart i Stockholm 9.870 fall. För hela landet rör det sej om cirka 80—90.000.

— Hur lång tid tar i regel en omskolning?

— Det varierar. Dels beror det på de personliga förutsättningarna och inställningen till det hela. Dels på det medicinska tillståndet.

— Hur mycket kostar i genomsnitt en utbildning?

— Såna frågor du kommer med. Det är lika svårt att svara exakt på den här frågan, som på din tidigare. Men om vi tänker oss en kurs på yrkesskola, som pågår tio månader och deltagaren har familj att försörja med ett barn, brukar han få ett bidrag på 5.000 kronor. Därtill kommer kursavgiften, som går på det allmänna. Om vi räknar alla omkostnader; underhåll, böcker och lärararvode m. m. kommer vi upp till en summa av cirka 10.000 för en sådan kurs.

Ett år på handelsskola går på 4—5.000.

För en hygglig utbildning, även om den är snabb, får man räkna med ett belopp, som pendlar mellan 5—15.000 kronor.

Om det var siffrorna — jag är snart ledig — eller mitt undermedvetna, som speglade vägarbetarna — vet jag inte, men plötsligt kände jag att det var dags att dra sig tillbaka.

Vi följdes åt ut i korridoren och skakade hand på återseende. Konsulent Widlund försvann in till en av cheferna och jag skyndade genom den ekande trapphallen ut på Hantverkaregatan.

Mottagaren

Hacka, spade och spett. Mina tankar gled åter tillbaka till jobbarna utanför mitt fönster. Hur många gånger hade inte socialvårdare varit tvungna att ta till storsläggan, för att driva igenom "av behovet påkallat" (-de) förslag och förbättringar. Det har gått sakta — men säkert. Vägen har blivit allt bredare.

Ja, där stod jag nu med några lappar, siffror och tankebollor. Vem skulle jag ta som nästa offer. Ett namn

flöt upp på minnesduken och jag gick hem och ringde upp.

Jo, då. Det gick bra — efter en viss tvekan. Vi skulle råkås på hans lunch och resonera om saken.

Klockan slog tolv på fabriken och i samma veva uppenbarade han sig.

— Behöver mitt namn komma med, fick han ur sig nästan innan vi hunnit hälsa.

— Nej, visst inte, försäkrade jag och delade ut en kamratlig klapp på hans axel.

— Då så, sa han och spände ögonen i närmaste kafé. Vi går in där.

Han drog iväg med mig och snart satt jag med en halva och en kubbe framför mig, medan han läppjade på ett glas mjölk. Jag lät honom få några minuters matro innan jag ansatte honom och det verkade han tacksam för. Som vanligt var han snuwig, han har alltid för mycket att göra för att hinna snyta sig. Men annars är det inget fel på grabben. Tvärt om. Det sista sagt med pondus i stämman.

— Kan jag börja nu?

— Ja, sätt igång. Ett svagt, en aning oroligt leende seglade över hans ansikte.

Jag skyfflade in allt som fanns av gnuttan frisk luft i lokalen och beslöt att spurta redan från början.

— Hur länge har du haft socialvård, hur lång var utbildningen och hur mycke fick du ut i pengar till uppehälle och studier?

— Fem år hade jag socialvård. Två år pluggade jag. Ett år på Pahlmans och ett år på Stockholms stads handelsskola. Allt som allt har jag väl fått ut cirka 10—12.000 kronor.

— Det låter riktigt. Nu får du redogöra för fördelar, nackdelar och din huvudsakliga inställning till socialvården.

— En sak är jag ganska säker på och det är att jag nog aldrig hade börjat plugga om jag inte blivit sjuk. Och det är ju just genom sjukdomen, som jag fått socialvård, därför kan jag inte finna annat än fördelar vad den beträffar. Tack vare socialvården har jag fått yrkesutbildning gratis. Låt vara att det i grund och botten blev på tbcens bekostnad.

— Känner du dej nu som en "vanlig" medlem i samhället?

— Ja, det måste jag väl göra eftersom jag räknas som fullgod arbetskraft och kan konkurrera på den öppna marknaden.

Här måste jag skjuta in en parentes. Och den gäller de mindervärdeskänslor, som partiellt arbetsföra ofta dras med. Kommer man bara över dem är mer än hälften vunnet. Det har nu det ovannämnda gett klart belägg för.

(Forts. å sid. 25.)

I NORDLANDETS VILDMARK

eller

balladen om luringen och främlingen Snatten, som ställdes inför
skogens absoluta krav på vad rätt och riktigt är.

I nordlandets vildmark
jag hade mitt hem,
där fjällen i sjöarna blänker.
Fast åren har flyktat
jag längtar än till dem
och ofta på hemmet jag tänker.
Jag var bara pojken,
då far min han bad
att söka mig jobbet med skogen,
å mor min hon sörjde
men jag blev enbart glad
med tanke på slanten och knogen.

På skiftet, där slet jag
bland fullvuxna män,
visst klagade min kropp fram mot natten
och en gång jag minnes —
jag glömmet aldrig den,
då kniven den drogs utav Snatten.
En luring var Snatten
till kropp och till själ,
en främling för oss uti laget,
och hästen han körde
den slog han halvt ihjäl
med ondska och sattyg i slaget.

Men ett är då säkert
jag vet det så väl
att nordlandets vildmark ej danar
oss lika som Snatten,
den hästen bet ihjäl,
vid Björnmyrens vindvridna granar.

Vid Björnmyren var det
som lasset satt fast
och Snatten han pryglade kampen.
Jag vrålade: Sluta!
men Snatten blängde vasst
och kvickt tog han tag neråt tampen.
Här gällde att skynda
om livet var kärt,
ty stålet det blänkte i handen.
Jag kopplade taget,
som jag av far min lärt
och knöt med de starkaste banden.

Så hände nåt märkligt
jag glömmet det ej,
när boven jag svängde runt klacken,
ty hästen kom mot oss —
han hade slitit sig
och kvickt högg han Snatten i nacken.
I skogarnas gömmen,
där människor och djur
de knogar och sliter för brödet,
det händer man råkar
på en och ann figur,
som utmanar guden och ödet.

Tecknare:
HARALD HAMMER

Skriven och tonsatt av
TOR BERGNER

Hammer

Television

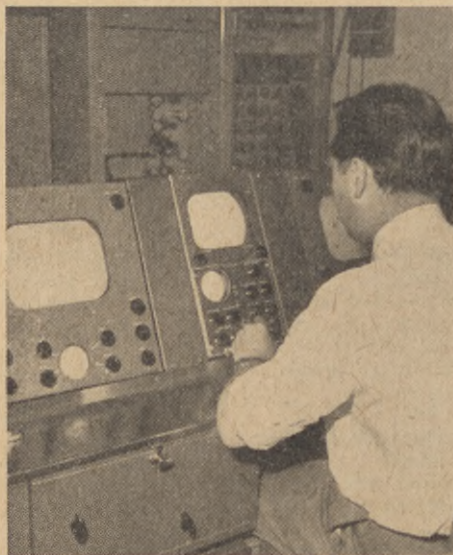
Televisionen har kommit i brännpunkten i vårt land på sista tiden bl. a. genom att ett privat konsortium — i avvaktan på förslag från statlig utredningskommitté i frågan — erbjudit sig att sätta igång försöksverksamhet med televisionsutsändning. En viss tveksamhet har emellertid inställt sig på åtskilliga håll, när televisionen signalerat sin snara ankomst till våra breddgrader. Eller för att citera en amerikansk psykolog: "televisionen är lika farlig för kulturen som atombomben för civilisationen". Från New York har man fått veta att en undersökning visar att 49 % av dem som skaffat sig televisionsmottagare slutat att läsa böcker o. s. v. Utan att fördjupa oss närmare i denna spännande debatt vill vi emellertid rekommendera våra läsare att ta del av följande instruktiva och läsvärda artikel — televisionen har som sagt kommit oss närmare in på livet!

Människohjärnan har ju en märkvärdig förmåga att frambringa nya tekniska under i en aldrig sinande ström och bland de allra senaste är ju televisionen. Egentligen är den ingalunda någon ny uppfinning ty redan 1908 angavs principen för modern televisering av engelsmannen Swinton, men det dröjde ännu många år innan man var i stånd att bygga apparater efter de riktlinjer Swinton angivit. Men 1926 demonstrerade engelsmannen Baird den första televisionssändaren och visade att det var praktiskt möjligt att överföra bilder trådlöst från en plats till en annan och strax efteråt ordnade även tyskarna sådan sändning. Man kan emellertid knappast säga att dessa försöks-sändningar erbjöd något större intresse, annat än för den rent tekniskt intresserade, då bilderna var rätt små och dåliga. Någon spridning utanför de inbitna radioamatörernas krets hade den nya uppfinningen ännu inte. Bilden var ännu så länge uppdelad endast i 30-linjers system, som gav mycket liten detaljrikedom och rätt suddiga bilder.

Först i och med att ryssen Dr Zworykin i Amerika år 1933 lyckades konstruera ett fullt användbart kamerarör, ikonoskopet, fick televisionen luft under vingarna. Då man även samtidigt pressade upp linjeantalet till 180, 240, ja ännu mer och samtidigt övergav de gamla rundradiostationerna, som förmedlare av televisionsprogrammen och övergick till helt nytt våglängssystem med ultrakorta vågor, slog televisionen definitivt igenom. Bildernas kvalitet och storlek kunde förbättras oerhört och verkligt underhållande program började sändas. Dessa vågor ha däremot den nackdelen, att de inte ha någon stör-

re räckvidd utan hindras av föremål i dess väg. Men upprättas ett transformerings-system, kan man ta emot vågorna i slutet av dess verkningsområde och så sända dem vidare.

Redan i mitten av 30-talet hade man sålunda både i England och Tyskland regelbunden televisionsutsändning, som visserligen inte täckte hela landet, men dock vissa större tätortsområden. Några tekniskt sett mer remarkabla saker hände sedan inte inom televisionen före kriget, utom att den allt mer fullkomnades och fick allt större spridningsområde. An-

— de såg regissören sitta som en liten gud i sitt kontrollrum, vridande på rattar...

märkningsvärt är att både Tyskland och framför allt England låg före Amerika i tekniskt avseende. Denna gynnsamma utveckling för televisionen avbröts naturligtvis under kriget och då gick Amerika förbi för att idag stå klart ledande inom televisionstekniken, med bland annat färgtelevisionproblemet tekniskt sett löst, ehuru man ännu inte velat släppa ut det till konsumenterna.

Vad är då television? Enklast uttryckt är det en bildradio, som från en sändare genom etern mottager vissa impulser, som i en mottagarapparat omsätts i bild och ljud. Principen är i stort sett jämförbar med vad som sker vid överföring av ljud trådlöst. Ljudvågorna omvandlas till elektriska impulser vilka förstärkas och skickas ut i etern, i form av elektromagnetiska vågor, som sedan mottages av en antenn, förstärkes och omvandlas sedan i högtalaren till ljudvågor igen. Ljus kan

på samma sätt omvandlas till impulser och överförs även om förfarandet är mer komplicerat. Ljudet har bara en svängning, men för att få en riktig bild måste ljusstrålningen från varje bildpunkt överföras för sig och projiceras på motsvarande sätt i bildfältet vid mottagaren. Det är därför man måste ha ett stort antal linjer i bildmottagaren. Ju fler linjer man har desto bättre bild får man. Sedan kan av tekniska skäl, inte detta linjesystem föras hur högt som helst. Numera använder man sig i allmänhet av ett linjesystem som i Amerika är 450, i Europa 525 utom i Frankrike, där man använder omkring 800.

Själva televisionsupptagningen tillgår så att man — endera inomhus i en studio eller utomhus — med en televisionskamera tar upp de scener eller det händelseförlopp man vill utsända. Bilden går via kameran till ett kontrollrum, där man på en skärm kan se bilden och reglera dess skärpa och svärta innan den sänds ut i etern. Ofta har man flera kameror som dirigeras av en regissör via telefon till kamerateknikerna och regissören har sedan i sitt kontrollrum en skärm, som visar bilden från varje kamera och han kan sedan välja vilken bild han vill utsända.

De TV-frälsta ansåg till att börja med — och det finns de som gör det än idag — att televisionen var en ny självständig konstform. De såg regissören sitta som en liten gud i sitt kontrollrum, vridande på rattar och spakar, sändande ut bilder — som han i ett inspirerat ögonblick skapat. Allt det där är naturligtvis nonsens. Televisionen har ingenting i sig som skulle kunna göra den jämställd med t. ex. teater och film som självständig konstform. Televisionen har inga konstnärliga egenskaper eller egna konstnärliga uttryck, den är helt enkelt ett nytt tekniskt hjälpmedel att distribuera teaterföreläsningar eller motsvarande, film t. ex., till en publik.

Typiskt är också att den moderna televisionen i allt större utsträckning gått ifrån direktutsträckningarna och i stället alltmer använder film som underlag. Det finns ju heller ingen större anledning att, utom vid rena reportage och liknande, använda den dyrbara, svårbemästrade och aldrig lika kvalitativt goda direktutsändningen, när man kan använda sig av film, som kan klippas och arrangeras före sändningen på det sätt man önskar.

Engelsmännen håller dock fortfarande i hög grad fast vid direktutsträckningarna och anser att det inte blir riktig television

annars. Men amerikanerna har nästa helt och hållet övergått till film, utom i vissa speciella program och det har växt upp en hel industri, som enbart producerar film för television. Europafilm här i Sverige har ju bland annat gjort 39 st. halvtimmes televisionsfilmerna för Amerika.

Den amerikanska televisionen har utvecklats enormt efter kriget och fångar hela det amerikanska folkets intresse. Man har idag omkring 800 olika televisionsstationer, som täcker större delen av den amerikanska kontinenten, men man beräknar att det redan inom två år skall finnas 3.000 stationer som helt skall täcka landet. Och det finns redan flera miljoner mottagare ute i handeln. Att ha television hemma hör till den obligatoriska inredningen och betraktas av genomsnittsamrikanen lika nödvändigt som att ha kylskåp, diskmaskin eller bil. I de mest fattiga förhållande, där man annars kanske saknar allting av bekvämlighet kan man dock hitta en TV-låda.

I Amerika är all television privatägd och drivs av olika stora utsändningsbolag. Programmen bekostas nästan helt av olika firmor, som hyr utsändningstid för att reklamera för sina varor. Dessa firmor hyr en tid av en timme, halvtimme eller kvart och betalar för denna tid till TV-bolagen omkring 30.000 dollar i timmen. De kontaktar sedan en agent som skaffar dem ett bra program. Agenten engagerar någon TV-stjärna, programproducer eller en producent av TV-filmer och för detta program får den reklamerande firman betala ytterligare 10—15.000 dollar per halvtimmesprogram. Allt som allt får han alltså betala omkring 50.000 dollar för ett halvtimmesprogram. Eftersom sådana sällan körs i mindre serier än om 13 st. blir det fabulösa summor som omsätts på den amerikanska televisionen. Har man stjärnor som Danny Kaye eller Bob Hope springer reklamkostnaderna upp i ännu högre summor. Man frågar sig onekligen om det verkligen lönar sig att offra så mycket pengar på reklam, men enligt tillgänglig statistik mångdubblas omsättningen för den reklamerande firman efter ett program i TV.

Själva reklamen håller sig annars relativt snygg jämfört med de första årens fasansfulla "tvåloperor". Nu körs hela programmet som en enda helhet utan avbrott annat än för "announcing" i början och slutet av programmet. T.ex. "Detta program bekostas av Luxtvål. Det är den bästa tvålen. Alla köper den. Köp Luxtvål o. s. v. Men den reklamen stör mycket litet programmet som helhet. Annat var det i televisionens barndom, när programmen, ja till och med teaterföreställningar, ideligen avbröts av en kommenterande speaker, som reklamerade för en viss vara. Numera är de värsta överdrifterna borta och i stort sett har det lyckats ganska bra med program helt bekostade med reklampengar.

Att programmen ändå kanske håller sig på en för en europeé skrämmande låg andlig och intellektuell nivå, är ju ingalunda televisionens fel som sådan utan beroende av den amerikanska smaken och mentaliteten. Den är ju synnerligen naiv och ytlig och de populäraste programmen utgörs av kriminalfilmer, Vilda Västern, shower och sportreportage. En del inverkans naturligtvis att det var barnen som först fascinerades av TV och som denna också snabbt vände sig till. Nu är det ju ingen större skillnad på vuxna och barn i smakhänseende, men det är ändå de mest häpnadsväckande siffror, man fått fram vid publikundersökningar i Ameri-

ka. Naturligtvis förekommer även andra programpunkter på TV som husmoderskurser, undervisning, skvallerkrönikor men även förstklassiga teaterföreställningar. Det huvudsakliga programinslaget är dock av rent underhållande karaktär, men att för den skull talade om televisionens förflackande och kulturskadliga inflytande är en överdrift. Den är inte sämre, snarare bättre, än de flesta andra nöjesindustrier i Amerika.

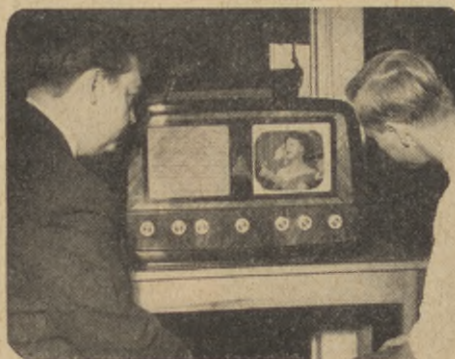
Så här går det till!

Man tar upp scener och händelseförlopp inom eller utomhus med televisionskamera.

Skådespelarna i full aktion och...

sedan sitter man lugnt hemma, ser och lyssnar.

Televisionens djupa ingrepp i amerikansk livsföring är dock ett faktum. I stället för att gå ut sitter folk nu hemma och tittar på TV. Den har skapat även om det är ytligt dock en renässans för hemlivet. Droskchaufförerna har förlorat 60 % av sin inkomst på kvällarna, tidningarna ha förlorat ända upp till 5 % av sin läsekrets och biograferna går allt sämre och får ta till de mest extrema medel för att kunna konkurrera. De verkligt stora toppfilmerna drar ännu sin publik, men B- och C-filmer har inte längre någon chans att göra sig gällande. En god sak kan ju detta föra med sig och det är att filmproduktionen får ställa om till att producera bättre filmer för att kunna hävda sig. TV har också medfört djupgående förändringar i Hollywood. Till att börja med försökte de stora filmbolagen på alla sätt hindra televisionen. Man vägrade att hyra ut sina filmer till TV eller låta stjärnorna uppträda framför TV-kameran, men det gick inte i längden och nu har Hollywood mer eller mindre fått kapitulera. Det har gått så långt, att de stora bolagen själva börjat producera filmer direkt avsedda för television.

Genom televisionens stora inflytande i hemmen har också alla de amerikanska föreningar av olika slag som finnes för att övervaka och stärka moralen fått vind i seglen. Kvinnor, mödrar, lärare, präster, nykterister och jag vet inte vad, har fått en mycket stark censurmakt och det är de mest häpnadsväckande restriktioner, man kan få uppleva. Den amerikanska moralen är ju över huvud en mycket konstifik historia, men inom televisionen tar den sig om möjligt ännu mer besynnerliga uttryck. Självfallet får man inte låta någon kyrkans man uppträda i något nesligt sammanhang, ännu mindre naturligtvis uttala sig nedsättande om religiösa ting. Inte heller om lärare eller skola. Den amerikanska hustrun, modern, måste naturligtvis sättas på piedestal. Nakenheten är tabu, inte ens små nakna barn får förekomma, men när det går så långt att man inte ens får visa nakna statyer, börjar man ställa sig undrande. Äkta makar får inte sova i dubbelsäng (på television alltså) utan i var sin och det måste vara minst 30 cm mellan sängarna. En vit kvinna får inte visas i negligé tillsammans med en neger, apa eller hund, det är symbol för sexuell brutalitet eller oansständighet. Det finns fullt av dylika un-

(Forts. å sid. 17)

Statens Arbetsvårdsklinik

Som ett värdefullt bidrag till arbetsvårdens utbyggnad i vårt land tillkom år 1952 statens arbetsvårdsklinik vid Karolinska sjukhuset i Stockholm. Kliniken drivs som statlig regi, en liknande klinik i kommunal regi finnes i Göteborg. Arbetskliniken i Stockholm utnyttjar rön och erfarenheter inom arbetsvården såväl utom som inom landet och utgör med sitt centrala läge i Stockholm en betydande och verkligt forskningscentrum för denna, snabbt expanderande gren inom människovården. Kort sagt vill vi här göra en grundläggande insats i den arbetsvårdsprocess, som syftar till att leda sjuka och handikappade människor till hälsa, arbete och normal livsföring. För den som inte är så hemmastadd med de vetenskapliga begreppen, definitionerna och momenten i modern arbetsvård, bör i korthet framhållas att det inte är fråga om yrkesutbildning i egentlig mening utan prövning av anlag och förutsättningar efter strängt vetenskapligt mönster. Härvid räknar man på sakkunniga och håll individens egen vilja och energi som grundläggande faktor men klienterna — patienter från sjukhus och arbetsmarknadsstyrelsen — ha en kunnig stab medicinsk, psykisk och fysisk- och social expertis till hjälp och vägledning. Den som håller samman trådarna i arbetsvårdsprocessen är direktor Bengt Akerblad, klinikens chef. För varje klient fastställs, ett utlåtande om arbetskapacitet i relation till en eller flera arbetsanalyserande konkreta arbeten. Utlåtandet utgår sedan till ledning för arbetsvårdstjänstemännen i Stockholm och vid länsarbetsnämnderna i landsorten. Klienterna slussas vidare till yrkesutbildning och omskolning, äldre och sådana som ha svårt att förflytta sig beredas hemarbete, en särskild grupp placeras i s. k. skyddade verkstäder o. s. v. Ett 50-tal män är f. n. sysselsatta — endast i undantagsfall tar man emot kvinnor — men en särskild klinik för kvinnor ingår i nybyggnadsplanerna.

På den stora bilden nedtill se vi 1:e assistent Folke Dahl i samtal med en ung klient, som skall återföras till arbetslivet. Assistenten handlägger arbetsanalyser, yrkesfrågor och sociala ärenden.

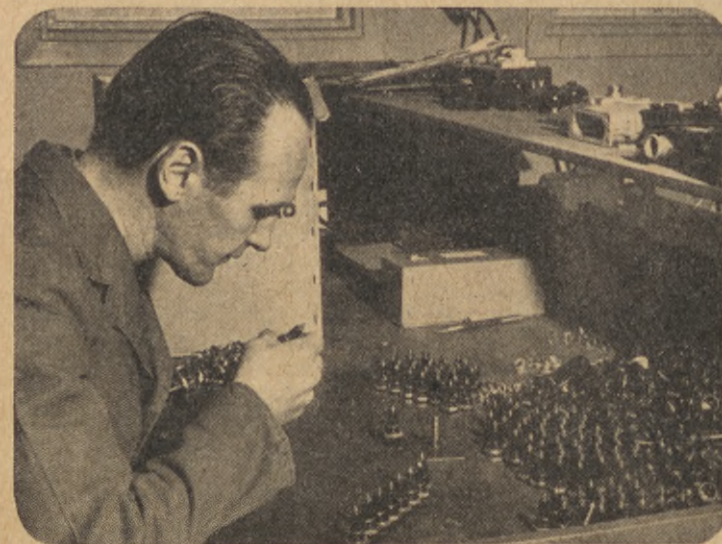
Foto: Hernried

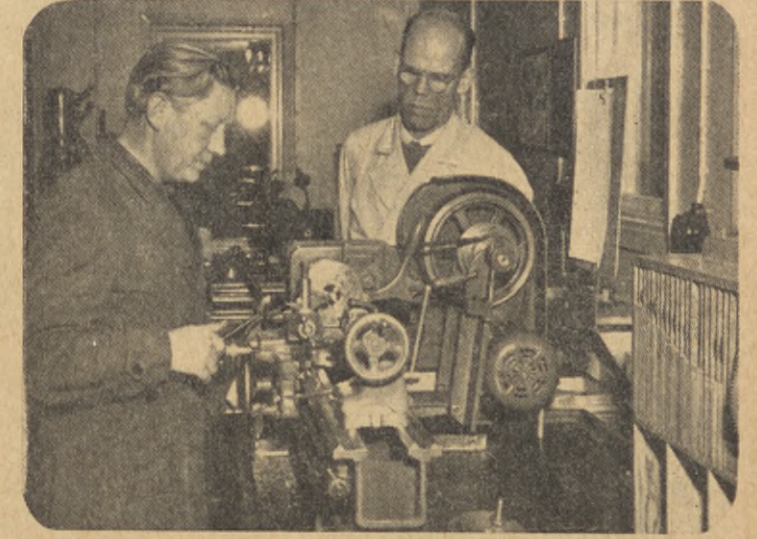
Yrkeslärare Jan-Stig Ellving ger instruktion vid cirkelsåg i snickeriets maskinverkstad.

På bänksnickeriet tillverkas bl. a. undervisningsmaterial för folkskolan. Bilden under visar montering och avsyning av säkringshållare till elindustrin.

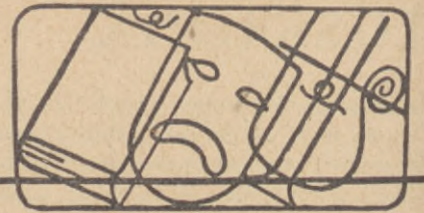

Yrkeslärare Carl-Erik Ohlsson förklarar en verktygsritning för en av klienterna.

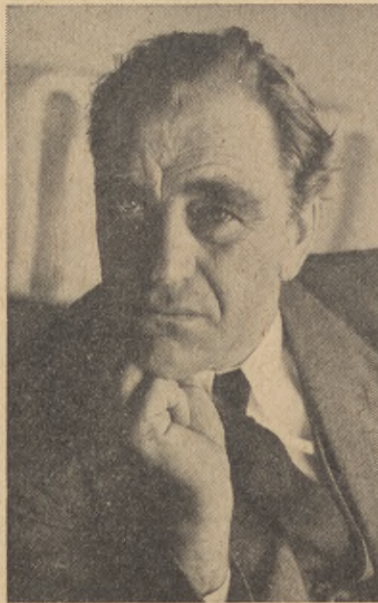
Här ses yrkesläraren med en klient vid en svarv, som just tillverkar en del till andningsventil och på bilden under industrigymnastik — ett viktigt och uppskattat inslag i arbetsvårdsklinikens vardagsrutin.

Sociologisk poesi och annan samhällskritik

Dagens samhälle i brännpunkten kan sättas som kollektiv beteckning på följande tre böcker men sedan kanske man bör akta sig för ordet *kollektiv*, ty författarna till verken rör sig på högst skilda områden och deras fina prestationer ha en stark individuell prägel. Det sista är inte minst viktigt att framhålla nu när bokälskaren snart ställs inför bokrealisationernas frestelser på västkanten och de här böckerna lätt kommer i skymundan ett tag. För artighets skull bör man kanske ta lyrikern i trion först; Birger Norman, välkänd folkbildare och redaktör för tidskriften *Folklig Kultur*. Normans diktsamling, *Vandringsutställning*, är en långsträckt bok i gammalt katekes-format men med ett högst märkligt, nutidsbetonat innehåll. Det är en smula ovanligt att i de nyare lyrikernas skara hitta en poet, som vill "låta våra drömmar vandra så långt kalkylen håller", och talar om "framstegsdoften från inlämnade förslag till tekniska och administrativa förbättringar" eller låter oss lyssna till "folk-

Vilhelm Moberg

sidor angriper en fet, gul ost för att med sin skarpa klinga åstadkomma de många variationer av håll, som kännetecknar den utsökta ostsorten. I boken *Carnivora* kan vi eller samhället med alla värdigheter och förställningar vi byggt upp omkring oss liknas vid den där osten. Gyllenstens klinga är skarp nog att även rispa upp de mest perfekta trossystem i sömmarna så att det brakar i de ålderstigna plaggen och deras bärare. Ohållbarheten avslöjas både i det ena och det andra, och man kan om författaren säga, att han inte lämnar sten på sten. Man följer med under hissande känslor i yster ordlek och ordkonstellationer i vilken konstfärdighet författaren står i särklass bland de nyare litteratörerna. Lösryckta citat ger ingen rättvisa åt denna blixtrande prosa men formuleringar av typen "den som dör på morgonen har chansen att komma in i kvällstidningarna på eftermiddagen" eller "makan dukar åt sin älskare på lakan som köpts och tvättats och strukits för makens pengar" är typiska för Gyllensten.

Lars Gyllensten

sången i socialregistrets stora matsal". Om man jämför Norman med de äldre klasskampsdiktarnas kadaverdisciplin och rimbundna, tunga versfötter, konstaterar man här en ny sorts samhällslyrik, som spränger alla klassgränser. Ty, som författaren uttrycker sig var det fest och supé på "Malmen" när den gamla arbetardikten begravdes — "Vännerna reste

socialvården" "Nu glider stålsparken i samverkans Sverige, företagsnämnden sammanträder" — och "Arbetarklassen äter svamp". Men det bör även sägas ifrån att Norman är ingen vanlig fönstertittare utan lever själv i full aktivitet i vad han skildrar. Som föreläsare, folkbildningsman och sekreterare i arbetarrörelsens kulturkommitté står han stadigt på det vardagliga arbetets jord, men håller trots allt poesins lätta, blå fåglar levande. Den fina satir och inre analys han ägnar samhällsfrågorna är ett högst angeläget budskap till oss alla som "svettas i samarbetsmaskineriet" och samtidigt är det ren och äkta poesi:

Värkluset flammar till
och människorna lutar sig ut
ur hålkortets öppningar
Tre unga kvinnliga socionomer
med blåsippor i händerna
och slängande axelväsor
vandrar i ljusa klänningar
ut över ett nysatt formulär
där små gröna paragrafer
just sticker upp

*

Dagens verkligheter fixerar också Lars Gyllenstens näthinor. Till sitt temperament påminner han mycket om en anekdot med en fäktmästare, som från alla

Birger Norman

Den akademiska världens små trollkonster avslöjas i obarmhärtigt ljus ex. i historien då "små feta docenter faller in i falcetten, förtroligt slickande sina tungor mot beförande chefers breda fotsulor". Några reseskisser i slutet av boken ger etsande intryck av dagens Europa. De te sig så mycket skarpare mot den inhemska självbelåtenhetens snabbporträtt och nakna misär i första delen av boken — en

stark föreställning av fäkt- och häxmästaren Gyllensten bakom omslagets blodröda draperi!

*

Per Urban Secretessius av gammal ansedd svensk ämbetsmannaslåkt har lyckats erhålla ett stipendium för utlandsstudier. (Inom parentes sagt var hans farbror justitierådet Herman Secretessius ordförande i stipendienämnden.) Den lycklige stipendiaten är notarie och väljer det gamla konungariket Idyllien som studie-land, där han skall göra jämförande studier mellan svenskt och "idylliskt" rättsväsende och närliggande områden. Under flygfärden till Idyllien läser han en bok "Facts about Idyllia" och finner bl. a. att tredje vuxen invånare av manskön i landet är ämbets- eller tjänsteman. Intrycket härav förstärkes, när han kommer fram. I synnerhet männens ansikten präglas av otillgänglighet och ansvarsmedvetenhet och med den långsamhet många av dem visar kunde han gissa sig till att de var på väg till sina ämbetsrum för att börja dagens arbete.

Så småningom får notarien god inblick i det uråldriga landets många lagar, ämbetsverk och rättskipning. Ett av de största verken är ämbetsverket för utredning av myndigheternas utredningar, en viktig lag är lagen om skydd mot obehörig insyn i myndigheternas interna åtgärder o. s. v. Författaren till boken *Det gamla riket*, Vilhelm Moberg, visar prov på strålande berättarhumör och besk satir och ger ännu ett bevis på sin mångsidiga talang som författare. Samtalen och intervjuerna med ledande personer i landet "Idyllien" torde också ha legat mycket bra till mot bakgrunden av Mobergs journalistiska erfarenheter.

Om man nu bortser från allt politiskt känslotänkande och de brännbara ämnen boken behandlar så är det här inte bara fråga om en ovanligt underhållande och välskrivna bok utan ett verk som man gott kan rekommendera mogna människor som studerar samhällsvetenskapliga ämnen — en bättre bredvidläsningsbok som både roar och skärper tanken för dylika frågor för man säkert leta efter.

S. H.

Birger Norman: Vandringsutställning, Rabén & Sjögren/Tidningen Vi, pris kr. 8:50.

Lars Gyllensten: *Carnivora*, Alb. Bonniers Förlag, pris kr. 9:50.

Vilhelm Moberg: *Det gamla riket*, Alb. Bonniers Förlag, pris kr. 12:50.

TELEVISION

(Forts. fr. sid. 13)

derligheter och man har till och med samlat en hel bok full av dylika restriktioner som code för TV-bolagen.

*

I Amerika är alltså redan televisionen en makt och kommer väl att under årens lopp bli ännu större, i synnerhet som färgtelevisionen snart är ett faktum. I den övriga världen är den under full utveckling. I Syd-Amerika är den visserligen relativt ny, men den expanderar för varje dag och har redan nått avsevärda dimensioner. I Europa verkar det däremot som televisionen efter det första genombrottet före andra kriget stagnerat en smula. England och Tyskland har ju av kända orsaker haft andra, kanske viktigare saker, att tänka på och fått sätta in sina ekonomiska resurser inom andra områden. Men det har säkert också bidragit en del, att England inte gärna vill använda film i television, utan hellre kör med den dyrbarare och mer komplicerade direktutsändningen. Det gör att man inte har tillräckligt ekonomiska resurser till bra program och genast får man då mindre publik. I både England, Tyskland och Frankrike har man dock regelbundna programutsändningar och ur programsynpunkt står den kulturellt ganska högt. Engelsmännen i gemen anser till och med att den står nästan väl högt. De tycker att den blir tråkig och nästan verkar folkhögskola. I England är också televisionen som i flera andra europeiska länder till skillnad från Amerika statsägd. Hur utvecklingen kommer att gestalta sig är naturligtvis svårt att säga. Det är ju möjligt att när respektive länder får litet mer andrum, den skall bli den stora allmänhetens i lika hög grad som radion är idag. Men personligen tror jag att det i så fall kommer att dröja många år än.

*

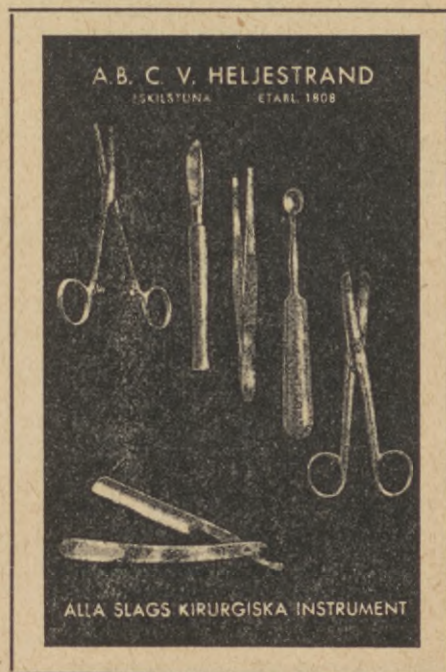
Nå, men Sverige då. Ja, efter oändlig tid lyckades televisionsnämnden som haft hand om utredningen om television här i landet, lägga fram ett förslag som dock inte var mera genomtänkt än att de fick bakläxa på sin utredning. Utredningen innebar i stort att vi skulle börja med television i de mer tätbebyggda delarna av landet någon gång under 1954. Före detta skulle en viss försökssändning förekomma. Nu visade det sig att nämndens kal-

kyler inte höll varför de anmodades att göra en ny utredning som bättre svarade mot de faktiska kraven. Nu har läget ytterligare komplicerats av att vissa privata intressen nyligen begärt att få sätta igång television, vilket dock statsmakterna tycks ställa sig tämligen avvisande emot. Man anser där med hänvisning till många andra europeiska länder att televisionen bör vara på något sätt statskontrollerad och inte vara utlämnad åt privata intressen.

Faktum är dock att hur utvecklingen än kommer att gå, att det inte i längden kommer att gå att hålla televisionen tillbaka utan den kommer säkerligen inom en relativt snar fram att vara en verklighet även i Sverige. Att denna television kommer att vara mer eller mindre statskontrollerad torde också vara en ganska självklar sak. Om den sedan kommer att bestridas av enbart licens- och statsmedel eller till en del av reklampengar är en annan fråga. Knappast torde dock televisionen kunna hålla en godtagbar standard utan det stöd som det ekonomiska stödet ifrån reklamen skulle innebära.

Sedan är det en annan sak att televisionen säkerligen aldrig kommer att få den omfattning och popularitet som i Amerika, och att radion fortfarande för stora delar av vårt land kommer att utgöra den huvudsakliga riksläkarkontakten. Men bara det över huvudtaget blir något får man ju vara tacksam.

En helt annan sak blir det ju i fråga om utvecklingen inte bara i Sverige, utan över hela världen, om man lyckas med de försök som för närvarande pågår att utsträcka de ultrakorta vågornas räckvidd. För ljud har man ju lyckats, men ljusvågorna har en annan karaktär och där är problemet mer svårbenästrat. Men lyckas man och slipper de dyra mellanstationerna, då kommer säkert televisionen, att inom kort vara lika vanlig som radion nu.

VIGGO BERCK AKTIEBOLAG

EXPORTÖRER & AGENTER

Sågade och hyvlade trävaror, lådbräder, snickerier, wallboard, plywood, träull.

Tunnelgat. 12 STOCKHOLM Tel. 101950, 119450

BARNAHUMOR

— Det var duktigt säger pappan bakom sin tidning.

Barnets självklara, härligt befriande syn på tillvaron står många gånger i bjärt kontrast till de vuxnas värld, så fylld av fördomar, skrankor, falsk värdighet och konventioner.

I Kejsarens nya kläder har H. C. Andersen på ett mästerligt sätt tolkat denna utåt sett komiska, men till sin innersta natur djupt tragiska oförenlighet.

Vardagen omkring oss ger ständigt stoff till liknande reaktioner, om än vi får ge avkall på den Andersenska sagostämningen.

Det gäller att visa sina kunskaper...

Det var upprop för nybörjare i den lilla privatskolan på Östermalm. Skolan med "traditioner".

Föreståndarinnan höll en lång, dramatisk, smått salvelsefull betraktelse över dess ärorika förflutna. I över 70 år hade den lilla privatskolan funnits till. Kanske hade någon av barnens fäder eller rentav farfäder suttit på dess bänkar... haft samma MÄRKE i mössan.

Hon höll en skinande skolmössa i handen med blank lackskärm. Alla barnen såg den. Kunde alla barnen se MÄRKET också?

Jo, det kunde barnen.

Kunde barnen också förstå, att ett sådant märke i mössan var något mycket ansvarsfullt att bära, något förpliktigande? Sjuåringarna såg något tvivlande ut. Men inte ointresserade.

Föreståndarinnan ville i en kort historia belysa, hur hedrande, men också allvarligt det var att bära detta märke:

"En fru, som ägde en fruktaffär i närheten av skolan, hade en dag ringt upp henne. Några pojkar hade bråkat och burit sig förfärligt illa åt. Hur vet ni att det var pojkar från VÅR skola, hade föreståndarinnan frågat. Det kanske var stygga gossar från en helt annan skola?

— Nej, se det var det *inte*. För gossarna hade MÄRKET.

Föreståndarinnan gjorde en lång och betydelsefull paus.

Barnen sågo djupt allvarliga ut.

Föräldrarna som var närvarande vid uppropet, nickade instämmande, gravallvarliga.

Fröken lyfte mössan ändå högre i luften för att alla skulle se MÄRKET, som lyste med magisk kraft.

Då reste sig en pojke upp.

Han såg sig triumferande omkring.

Han ville befria oss alla från denna mara.

— Skulle man inte kunna sprätta bort märket då! utropade han glatt.

*

Den egenartade form av byteshandel som florerar bland barn, upphör aldrig att förvåna en vuxen iakttagare. Värderingarna är förbluffande...

Ett solkigt kolorerat märke i flerfärgstryck av en stålman eller flygmaskin kan vara mera åtråvärt än en leksaksbil för flera kronors värde. Men här kommer nog också nyhetsvärdet in. I det fallet kanske vi vuxna inte är så olika barnen. Vi faller lätt för det, som har "nyhetens behag". Det gamla, invanda mister ofta sin attraktionskraft, hur värdefullt det än kan vara i sig själv.

Ja, lusten att "göra affärer" är ganska tidigt utvecklad, vare sig det är frågan om en primitiv drift eller lusten att härma de vuxna.

Föreståndarinnan höll en lång föreläsning om skolans ärorika förflutna.

Pelle rodnar lätt, men säger ingenting.
Olle: Den här liljekonvaljen stod på våran gård.

Modern frågar, lika förvånad:
— Men då ska du väl inte behöva byta dej till den?

Pelle blir ännu rödare, men säger ingenting, varför Olle återigen förklarar:

— Jo, Pelle säger att den blåst hit och därför är det hans.

*

Barn har ett logiskt sinne, som ibland kan ge underbara utslag.

En liten flicka sitter på badstranden och betraktar sina föräldrar som solbadar. Man ser att hon funderar över tillvarons biologiska gåtor, som inte alltid får sin tillfredsställande förklaring genom historier om blommor, bin och små frön.

Efter en stund frågar hon:

— Mamma, varför har inte papporna också mjölk i bröstet?

Innan mamman hinner svara, ger flickan själv ett logiskt tillfredsställande svar.

— Äsch, va dum jag är, dom har ju pilsner.

*

Anders julkappslista hade i år följande utseende:

En slidkniv
En stålpihbåge
Ett luftgevär
Mycke gott
En ficklampa
Många pennor och suddgummin
Ett bleckhorn och pena
En färglåda
En levande HÄST

Vid genomläsningen beslutar han sej för att stryka luftgeväret.

— Varför gör du så? frågar hans far.

— D'ä för dyrt! svarade Anders.

— Pappa, jag har sålt alla julkorten...

Många barn resonerar dock som knallen, som sålde till underpris: "Det är mängden, som ska göra't".

Olle, som knappast lär bli affärsman när han blir stor, tiggde 1.50 av sin far för att köpa julkort. Han köpte tio stycken och förevisade dem stolt.

Efter en stund var han försvunnen, men kom snart glädjestrålade tillbaka.

— Pappa, jag har sålt alla julkorten.

— Det var duktigt! säger pappan bakom tidningen. Nå vad fick du för dom?

— Fem öre styck.

En annan historia om Olles "affärsgeni" är följande:

En strålände vårdag kommer Olle och Pelle ner från vinden. De är s. k. radhusbarn och bor intill varann. Om kvällarna språkar de med varandra via knackningar i sovrumsväggen.

Olle manövrerar med svårighet en gardinstång i trä. Den är ungefär dubbelt så lång som han själv och den vill hela tiden fastna i trappen.

Eftersom han har oturen att möta sin mor i hallen frågar han om lov.

— Får Pelle den här stängen, mamma?

— Varför då?

— Vi skulle byta. Han skulle få gardinstängen och jag skulle få...

Han tvekar.

...en utslagen liljekonvalje!

— Det må jag säga, säger modern häpet. Jaså, du har utslagna liljekonvaljer på din gård, du Pelle!

Följ

den ekonomiska och fackliga

debatten i -tidskriften

Fackföreningsrörelsen

Kr. 10:— per år (postpren.) • Ut kommer varje vecka

I dag skulle det verkliga loppet gå av stapeln... ja, skidlöpare från grannsocknarna skulle till och med delta. Persson sträckte på sej, det var han som var mannen bakom alltihop. Han hade skinnjacka som lyste gul i det vita landskapet, han hade skidmärken på ena jackslaget... ja, en gång hade han varit skidlöpare själv; han hade till och med varit med i DM i stan, det brukade han ofta tala om men han sa aldrig på vilken plats han kom. När man frågade honom om det så knep han ihop munnen och var tyst.

— Det angår er inte, sa han.

— Sist?

— Du ska vara tyst.

Och sedan var det inte mer ordat om den saken — för den gången.

*

I dag var Persson stolt, han var mannen bakom verket. Det sa han när han gick på morron, han sa så till hustrun:

— Jag är mannen bakom verket, sa han. Det är jag som har alla trådarna i min hand.

— Sânt där, sa hustrun. Stora karln... — Va?

Men hustrun svarade inte.

Och nu gick Persson och var mannen bakom verket. Nu var han den som var ledaren... det var annat det här än att gå på fabriken; där var det bara att lyda order och där hade man inte mycket att säga till om, minsann.

Men nu tog han igen det, nu var det han som var medelpunkten.

Han var ute i god tid och såg till att allting gjordes som det skulle göras... såg till att startskynket sattes upp riktigt, han mättade och siktade så att det skulle bli alldeles rätt. Inget slarv i dag... i dag skulle det verkliga loppet gå av stapeln. En massa utsocknes ynglingar skulle vara med... och de skulle nog få se!

Ja, de skulle nog få se vad de hamnat... och vem som kunde åka skidor. Han hade tränat "sina" pojkar hela förvintern. De var i form.

— Är du i form, Per? sa han till en yngling som åkte förbi.

— Ja, sa Per.

— Det är bra, sa Persson högtidligt. Det är fint att du är i form, Per.

— Jag är i form, sa Per och såg blygt på vallburken han hade i näven. Han var finfingig i ansiktet, mössan satt på nacken.

— Snart är det start, sa Persson och drog upp fickuret och tittade. Vi ska nog visa dom... Eller hur, Per? Vi ska nog visa utsocknesborna, va?

— Ja, sa Per.

*

Strax före starten kom Karl åkande och sa att det stod en yngling vid startplatsen, han var nyinflyttad och det såg ut som om han ville vara med. Karl var en av de bättre löparna i socknen, han log när han talade om det och han skakade på huvudet.

— Anmälningstiden gick ut på torsdag, sa Persson allvarligt.

— Du kan ju titta på honom, sa Karl. Ha ha ha ha.

Persson och Karl gjorde sällskap bort till startplatsen och tittade på ynglingen som hette Johan och som var liten, fräknig och rödhårig.

— Vem är du? sa Persson och tittade på pojken.

— Ha ha ha ha ha, skrattade Karl och Per och de andra pojkarna som stod i en ring kring nykomlingen.

— Jag är Johan, sa Johan.

— Jaså, sa Persson. Anmälningstiden gick ut på torsdan. Men du vill vara med?

— Det har jag aldrig sagt, sa Johan.

— Det har han visst, sa Per. I alla fall sa han att han hade vunnit ett lopp. Det kan väl alla se att han inte har... ha ha ha ha.

— Du har ju inga horn på skidorna heller, sa Persson.

— Ha ha ha hi hi ho, skrattade alla.

— Det är klart du ska ställa upp, kisen, sa Per.

— Det är klart, sa Karl. Ställ upp.

— Anmälningstiden gick förstas ut för-ra torsdan, sa Persson och tog upp papper ur fickan och började bläddra i papper.

— Han kan väl starta utom tävlan, sa Per.

— Det var en idé, sa Persson och bläddrade i sina papper.

Vi kan ta honom med utom tävlan, tänkte Persson som var mannen bakom verket, han sträckte på sej. Han skrev upp Johan i en särskild avdelning under rubriken "utom tävlan" som han prydligt hade textat med stora, sirliga bokstäver.

— Han startar utom tävlan, sa Per. Ha ha.

— Gör du det då? undrade Persson och log också han.

— Jag har aldrig sagt att jag ska vara med, sa Johan. Det har jag aldrig...

Han såg ner i snön, han rödde på ena skidan. Hornen var mycket små och han hade gammeldags, underliga binslen. Och blå vadmalsbyxor och hemmastickad, svart ylletroja. Han såg inte ut som någon riktig löpare. Det gjorde de andra, de hade vita skidlöparskjortor.

— Då startar du alltså, sa Persson och just då såg han att de från grannsocknarna kom i bil, de steg ur. Och nu började publiken komma. Publikillströmningen ser ut att bli utomordentlig, sa Persson och skyndade sej iväg, det var han som bar ansvaret, det var han som var mannen bakom verket.

*

Persson ropade upp Johan först.

— Vi har en man här som vill starta utom tävlan, sa han leende. Han heter Johan... hi. Han åker nu fram till startplatsen... han har tio sekunder på sej...

— Ha ha, skrattade några.

— Fem sekunder, sa Persson.

— Ska den där lilla killen vara med? sa någon.

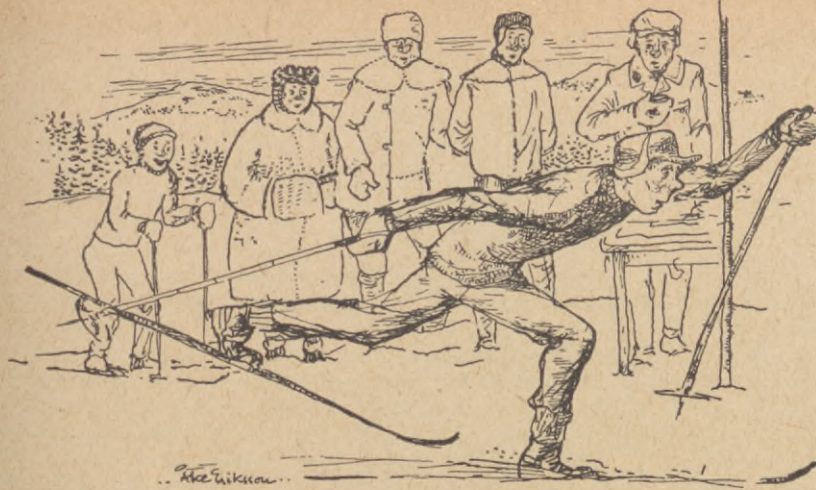
— Fyra sekunder... tre... två... en... GÅ! skrek Persson.

Och Johan startade.

— Vem ska hämta honom efter tävling- en, sa Per.

— Det här blir ett roligt lopp, sa Karl.

— Så startar nummer ett... en av grannsocknarnas bästa löpare, ropade Persson. Han kommer nu...

Nu startade han...

Och den ene efter den andre startade. Och snart hade alla gett sej iväg. Nu började en väntans tid. Alla gick omkring med oroliga, sammanbitna ansikten. Persson gav order om att man skulle riva ner startskylten och sätta upp målskynket i stället. Två grabbar som inte tillhörde löparna gjorde detta.

— Bra, sa Persson. Jag undrar hur det går...

Han tittade ut över publiken. Persson stod inte på samma plats som den, han stod för sej själv med klockan i näven och med papper på ett litet bord framför sej. Publiken väntade, det var ungar mest. Men också handlarn och några av löparnas föräldrar var där.

Handlarn som hade skänkt priser ansåg att han kunde gå fram till Persson så att också han skulle synas.

— Godag, sa handlarn.

— Godag, sa Persson. Tack för priserna. Jag undrar hur det går...

— Vem var den lilla i början... han som startade först, sa handlarn och torkade med ena näven i det tjocka, blossande ansiktet. Handlarn hade en vit, ullig päls.

— Det är nån som har flyttat hit, sa Persson och skrattade. Jag vet inte... Han leder väl inte längre... hi hi.

Men när det kom en rapport från halva banan så låg i alla fall den lille fortfarande först. Man hade ringt till Boda och man hade talat om att den lille låg flera minuter före alla andra.

— Dom säger att han knixar sej upp för backarna som en maskin, sa den som talade om. Och utför släpper han på som en galning... han bromsar inte, han far som en vessla genom spåret...

— Va? sa Persson. Dom ljuger.

— Han leder, han Johan, sa mannen som hade talat i telefon med Boda.

— Va? sa Persson.

— Han leder.

— Då har han genat.

— Det finns ju folk överallt. Och det skulle synas om han gena...

— Va? sa Persson och tog sej åt huvudet. Va? Leder han, han Johan?

— Jaa.

— Men han stoppar inte på andra halvan, sa Persson. Han har allt tagit ut sej nu... han har ingen ork för andra halvan.

Men det hade den lille. Han kom först i mål... och det dröjde flera minuter innan nästa kom. Persson sprang av och an.

— Det här fattar jag inte, sa Persson. Jag tror jag har gjort ett fynd i dag.

Den lille hängde inte över stavarna som de andra, han hängde inte med tungan som de. Alla tittade på honom.

— Han har genat förstås, försökte Per. Jag var förresten inte i form i dag.

— Inte jag heller, sa Karl och föll ihop på marken av ansträngning. Det var en sabla bana, sa Karl.

Persson rusade fram till Johan. — Du ska vara med i vårt stafettlag, sa Persson. Jag har gjort ett fynd i dag...

Persson sprang av och an. Lite senare, strax innan prisutdelningen, berättade han för alla:

— Jag har gjort ett fynd i dag... en yngling som kommer upp ifrån fjällvärlden.

Och när han läste upp prislistan och delade ut priserna sa han:

— Bästa tiden hade Johan Togsa, härvarande socken. Men han löpte utom tävlan... Etta blev grannsockenlöparen...

— Han kanske genade, den där Johan, sa Per som blev fyra.

— Han kanske kan åka ändå, sa Karl som blev femma. Vem vet? Vi tre kommer nog med i stafettlaget.

— Jaa.

För alla berättade Persson detta:

— Jag har gjort ett fynd i dag... ett verkligt strålande fynd. Och Persson gick omkring hela eftermiddagen i byn och var ledaren och mannen bakom verket. Också för hustrun berättade han när han kom hem:

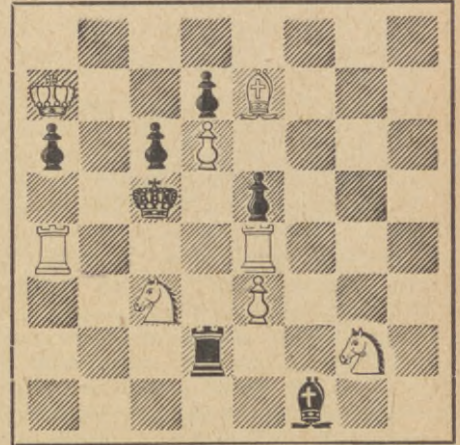
— Jag har gjort ett fynd.

— Hö, sa hustrun. Du är ju... stora karln.

— Ett fint fynd må du tro... han kommer att göra verkliga placeringar. Jag har gjort ett fynd, upprepade han — och försökte glömma fabriken där han så ofta blev skuffad och ställd åt sidan.

PROBLEM
Av O. Zipperlin.

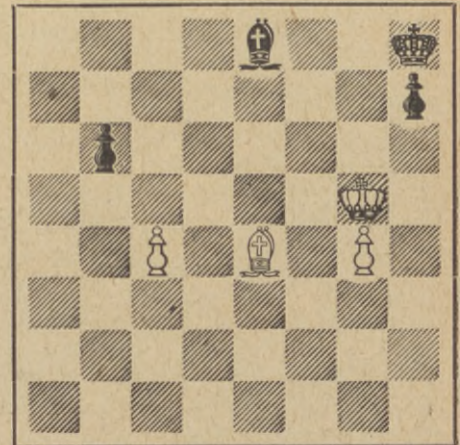

Matt i tre drag.

Vit: Ka7, Ta4, e4, Le7, Sc3, g2, Bd6, e3 = 8.

Svart: Kc5, Td2, Lf1, Ba6, c6, d7, e5 = 7.

STUDIE
Av A. Selesnieff.

Vit drar och vinner.

Vit: Kg5, Le4, Bc4, g4 = 4.

Svart: Kh8, Le8, Bb6, h7 = 4.

LÖSNINGAR

Problem av Maslovskij och Nichin. Matt i två drag. 1. De7—h7!

Studie av K. A. L. Kubbel. Vit drar och vinner. 1. Le6†, Kf8. (Om 1. —, Kh8 så 2. Kh6). 2. Kd7, Lb5†! 3. Kd8, Le8. 4. h6! g×h6. 5. Lc1, Lf7. 6. L×h6†, Kg8. 7. Kd7, L×e6. (På 7. —, Kh8 hade följt 8. K×e7, L×e6. K3 och matt genom 10. Lg7). 8. K×e6, Kh3. 9. Kf7, e5. 10. Lg7 matt.

Ensam över Atlanten

— Jag ville med mitt exempel visa att en skeppsbruten kan klara sig i åtskilliga dagar ombord på flotte utan proviant, ytttrade den lille runde och livfulle fransmannen i talarstolen samtidigt som han dunkade med näven för att ge eftertryck åt sina ord. Hans engelska med delvis franskt uttal och fransk intonation var inte alla gånger lätt att förstå.

Ifrågavarande fransman hette som en del kanske redan gissat Alain Bombard och han seglade för en tid sedan tvärs över Atlanten i en liten gummibåt försedd med styråra och ett litet segel. Under resan som tog hela 65 dagar i anspråk, livnärde han sig med ett par undantag på havsvatten, regnvatten, plankton, fisk och det vatten som kan erhållas ur fisken.

Medan man satt och hörde den temperamentsfulle fransmannen, gick tankarna lite vid sidan av ämnet. Det är märkligt med de moderna vetenskapliga insatserna. Först Kon-Tiki och så denne fransman som i en liten ynklig gummibåt dansar iväg tvärs över Atlanten, ständigt hotad av stormar, farliga fiskar, hunger, sjukdom och risken att komma ur kursen och inte nå sitt mål medan han ännu hade krafter att härda ut. Kan dessa spännande och fysiskt påfrestande vetenskapliga bragder vara en reaktion mot att de flesta vetenskapliga rönen hittills sett dagens ljus i någon trägen forskares kammare. Den gamla

typen av vetenskapsmän, den inomhusbleka och lätt hopsjunkna skall kanske efterträdas av välgymnastiserade män med kristallklara intellekt? God fysik plus noggrann planläggning, blir måhända ingredienserna i framtidens vetenskap...?

Den lille mannen däruppe i talarstolen som såg ut som vilken fransman som helst, fick en rungande applåd av den stockholmska konserthuspubliken när han hade avslutat sitt anförande.

Hur hade då Bombards berömda resa över Atlanten börjat? Som läkare hade han blivit i tillfälle att se hur flera skeppsbrutna som räddats dött utan att han kunde se någon påtaglig orsak därtill. För övrigt visste han efter tidigare bekantskap med havet att det innehöll åtskillig föda så faran att dö av hunger var inte så stor. 50.000 människor dör årligen i räddningsbåtar på öppna havet, skriver Bombard i sin bok "Frivilligt skeppsbruten". Siffran förefaller att vara tilltagen i överkant, men det är möjligt att den är riktig om man räknar med alla infödingar som ligger ute och fiskar. Att hela världens sammanlagda handelsflotta inte når upp till denna siffra är i varje fall klart. Nå, med denna siffra som utgångspunkt frågade sig Bombard om det var ofrånkomligt att så många måste sätta livet till årligen. Det var på två punkter han ville göra en insats, dels ville han påvisa att man kunde livnära sig på vad havet

bjöd i form av fisk, havsvatten och regn och dels ville han med sin atlantfärd visa att en människa kunde psykiskt hålla stånd ensam på havet i åtskilliga dygn.

Efter noggranna studier gjorde han tillsammans med en vän en provresa över Medelhavet. De första dagarna drack Bombard havsvatten i mindre kvantiteter. Hans vän vägrade till en början att dricka, han satt benhårt fast i den föreställningen att saltvatten kunde man inte dricka! Efter några dagar drack båda små kvantiteter havsvatten. Resan över Medelhavet blev i vissa stycken värre än färderna över Atlanten, det fanns nämligen ingen fisk i Medelhavet. Man har från tidigare experiment konstaterat att efter ungefär tre dagar dyker fisken upp och följer troget den båt, flotte eller vad det nu kan vara som de skeppsbrutna har räddat sig ombord på. Bombard och hans vän rådde verkligen illa ut i Medelhavet. De fick ingen mat och beräkningen att bara behöva dricka saltvatten de första tre dagarna höll inte streck. De försökte påkalla förbipasserande fartygs uppmärksamhet. Här gjorde de en ny och för skeppsbrutna obehaglig erfarenhet. Från fartygen såg man inte så små ting som en flotte. Först efter att ett flertal fartyg hade passerat dem blev de upptäckta av en fransk båt som gav dem konserver så att de kunde stilla sin hunger.

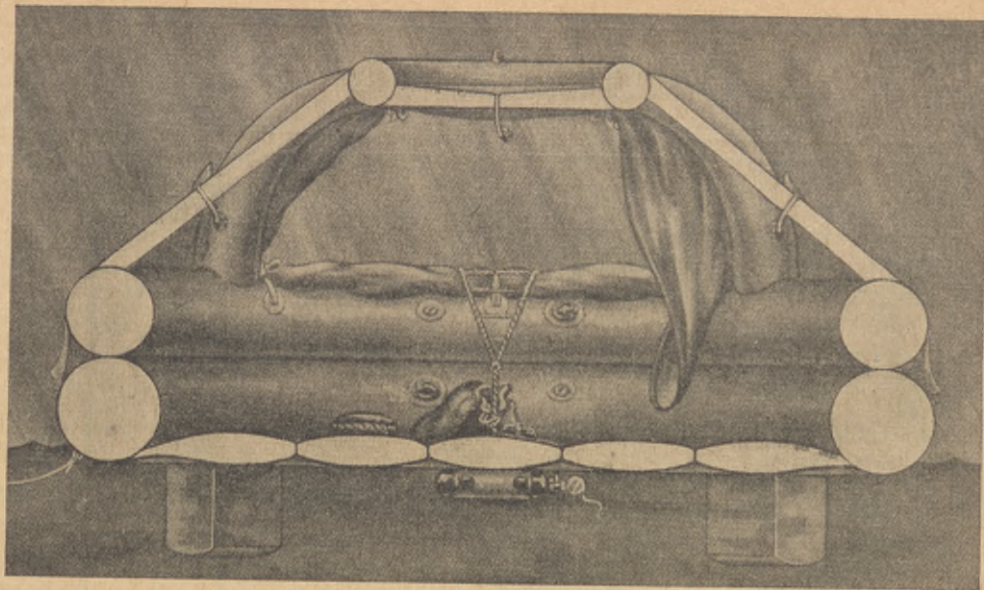
Efter många trassligheter hade de krossat Medelhavet. Bl. a. tippade båten en gång under bogsering in till hamn, en annan gång blev de skrämde av några väldiga valar som ville vänslas

Gummiflotte av den typ som skulle kunna komma ifråga för handelsflottans del. Flotten slängs i vattnet hopbuntad och efter ett par minuter är den uppblåst på det sätt som bilden visar. Som synes ger den med sitt tak skydd för både stark sol och regn. Då öppningarna stängs till, kan även en bister kyla hållas utanför.

med gummibåten. Gummibåten hade klarat sjögången fint, men det skulle väl bli andra bullar av ute på Atlanten.

Den dag då Bombard från Kanarieöarna begynte sin långa och pressande färd över Atlanten var han ensam. Hans vän hade i ett försök att få honom att överge sina planer plötsligt dragit sig undan. Bombard var väl närmast desperat, när han beslutade att göra färden ensam. Hur skulle han klara det, när han skulle sova? Hur skulle han psykiskt stoppa för att vara ensam flera tiotal dygn på havet ombord på ett nötskal till gummibåt? Trotsande alla dessa farhågor stack han iväg ut till havs mot av törst, halvsvält och fysisk utmattning fyllda 65 dagar. Det var inte precis någon söndagsseglats som Bombard begynte. I början gick det bra, han seglade undan friskt, han fångade fisk redan efter ett par dagar och behövde bara dricka saltvatten de första dagarna; han åt fisken rå och pressade ur den det sötvatten den innehöll. På nät-

Flotten i genomskärning. De två från varandra skilda gummiringarna som bär upp flotten är lätta att finna. Även tak och vattentätt golv är som synes uppblåsbara. Taket har också som uppgift att samla upp regnvatten. På taket finns dessutom en lampa som natttid anger flottens läge. Flottar av denna typ kan ta 6—10 personer. (Den flotte som Bombard använde var dock av annan konstruktion.)

terna surrade han rodet och lade sig och sov. Dag ut och dag in följde honom guldmakriller som han harpunerade med en kniv, fastsatt på ett paddelskaft. Nya guldmakriller kom ständigt till.

Den första tiden förlöt ganska lugnt. Men så kom stormar som gjorde att den lilla gummibåten dansade omkring så att den närsömhelst kunde stjälpas, om den inte noggrannt övervakades. Det blev inte mycket sova av under sådana förhållanden. En och annan haj dök också upp och strök nyfiket omkring båten. Dem skrämde han bort genom att slå dem över nosen med en paddelåra. Hajarna är egentligen ganska rädda av sig, den erfarenheten har flera forskare gjort. Värre var det då med svärdfiskarna. Dels var de livsfarliga för gummibåten, eftersom det var en enkel sak för dem att köra sitt svärd tvärs igenom hela båten och dels vågade Bombard förståndigt nog inte reta dem genom att slå dem över nosen. Sådana nätter då han hade en svärdfisk efter sig, vågade han inte gå till kojs, utan fick sitta uppe för att se vad fisken tog sig för.

De häftiga regnen medförde att han kunde fylla sina vattensäckar med sötvatten. Ja, han fick så mycket vatten att han måste lämna en del överbord. Tidvis led han av en viss kyla och tidvis pressade hettan och solen honom obönhörligt. Han fiskade guldmakriller och fångade vitaminrika plankton med en specialhäv som släpade efter båten. Trots detta började han känna sig sjuk. Han fick diarré med lätt blodblandning och kände sig allmänt svag. En dag råkade han tappa en kudde överbord som han haft mycken glädje av. Han slängde ut båtens drivankar som var konstruerat som en fallskärm och hoppade själv i efter kudden. Han simmade bort till den och när han vände sig om fick han till sin fasa se att båten seglade friskt bort ifrån honom. Han började simma efter, allt vad han orkade. Bombard är en mycket skicklig simmare, men båten höll sådan fart att han kunde bara hålla avståndet, inte knappa in på den. Han vet inte hur länge han simmade på detta vis, ensam ute på Atlanten. Kanske var det en kvart, kanske var det ett par timmar. Så plötsligt stannade flotten och han kunde trots kraftig utmattning äntra upp i den. Det var nära ögat. Drivankaret hade inte vecklat ut sig förrän efter en stund och det var därför som båten inte stannade omedelbart som beräknat var.

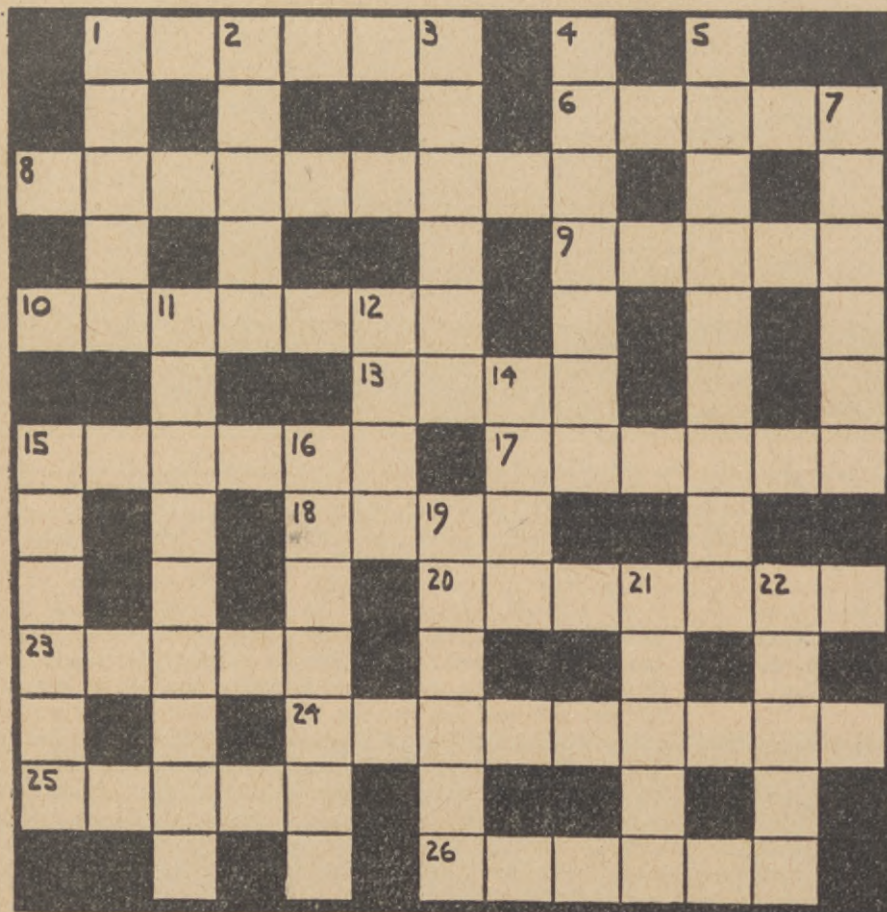
Efter 53 dygn var Bombard i det närmaste både fysiskt och

psykiskt slut. Då fick han se ett fartyg, vars uppmärksamhet han lyckades påkalla. Han klättrade ombord, fick duscha och blev bjuden på lite mat. Sedan återvände han till sin gummibåt med nytt mod och fortsatte. Han hade fått veta sin position vilken utvisade att han hade mycket längre kvar till målet än vad han föreställt sig. Efter ytterligare några dagar mötte han ett annat fartyg. Här gjorde han också ett besök ombord och blev bjuden på kaffe av skepparn. Allt detta var ju avsteg från experimentets förutsättningar, men det är märkligt nog att en ensam människa utan proviant kan klara sig 53 dygn i en gummibåt.

Efter 65 dygn till sjöss nådde Bombard ön Barbados utanför den sydamerikanska kusten. Han hade lyckats genomföra vad han föresatt sig. Han hade visserligen blivit 25 kg magrare på kuppen och han äter inte gärna fisk än på ett tag, upplyser han med humoristisk glimt i ögat. Om man bortser från det personliga hjältemod som Bombard lagt i dagen, vad blir då behållningen av hans resa? Jo, de två saker som han föresatt sig att genomföra, har han även lyckats med. Han har bevisat att en människa kan livnära sig på vad havet har att bjuda och han har med sin riskfyllda färd givit framtidens skeppsbrutna ett tröstande exempel: När Bombard klarade sig i 65 dygn, skall vi kunna klara oss också! Känslan av att vara så gott som förlorad bara därför att man driver omkring i en flotte eller livbåt behöver inte bli lika ödesdiger i fortsättningen.

Även vad gäller fartygens livbåtsfråga, bör Bombards resa bli en tankeställare. Kan man krossa Atlanten i en eländigt liten gummibåt, då är det skäl för sjöfolket att dra vissa slutsatser härav. Det finns även andra exempel än Bombards. Under det senaste kriget tillbringade tre amerikanska flygare 139 dagar i en uppblåsbar gummiflotte. En isländsk trälare som råkat i sjönöd fick sin livbåt sönderslagen mot fartygssidan. Turligt nog hade den en gummiflotte ombord, i vilken besättningen kunde rädda sig. Vågorna får inte på samma sätt grepp om en lättfluten gummiflotte som om en tung livbåt. Alla dessa exempel bör väl förr eller senare väcka den insikten att det är nödvändigt att komplettera fartygens nuvarande livbåtar med gummiflottar, som vid behov enkelt och snabbt kan slängas i sjön. Så mycket angelägnare blir detta som många sjömän fått sätta livet till därför att de inte orkat eller inte hunnit sätta ut de svårhanterliga livbåtarna vid olyckor till sjöss.

KORSORD nr 2

VÅGRÄTA ORD:

1. Man ur huse! (6)
6. Sigtuna. (5)
8. De moderna språkens tvångströja. (9)
9. Tur som inte vara länge. (5)
10. Anfall är bästa formen av försvar. (7)
13. Betyder mycket i Kina, om det blir ett gott. (4)
15. En i naturen ofta medförd apparat. (6)
17. Är den som har rampfeber. (6)
18. När hissen strejkar. (4)
20. Allting går igen, sade Strindberg. (7)
23. Annat ord för gala. (5)
24. Ammunitionsfabrik springer i luften — 30 dödsoffer. (9)
25. Hjältar göra det, kujoner äro det. (5)
26. När fångarna låsa in fångvaktarna. (6)

LODRÄTA ORD:

1. Sup och dyrbarhet. (5)
2. Göra slaktare på annat sätt än diktare. (5)
3. Ett glåpord man giver åt en som går och driver. (6)
4. Det finns många på vår parnass. (7)
5. Hur Egyptens gräshoppor kommo. (9)
7. "Potifars hustru får ej misstänkas..." (6)

11. Om denne store målare har det sagts att han var "en magiker, som i sin degel blandade natt och solguld samman till ett skälvande ljusdunkel". (9)
12. Mer än man kan räkna. (4)
14. Cirka 10 mil från Sundsvall. (4)
15. Person med växellåda. (6)
16. Grismat eller urboett. (7)
19. Har kunskap om kroppen. (6)
21. Portal. (5)
22. Ros med törne. (5)

Julpristävlingarna

hotade att dränka redaktionen i tävlingsbrev (men så var ju också Status julnummersupplaga uppe i rekordhöjden 210.000 ex.!) och när tävlingstiden var ute drog detta brevbärare en lättnadens suck och den dam på redaktionen, som bl. a. även har att sortera ankommande post, fick som kompensation för sina mödor och under sträng bevakning från tävlingsledningens sida dra de rätta lösningarna.

"Sju århundraden hyllar sjuhundraåringen"

var som bekant rubriken till Gösta Knutssons spännande tankeprov och folket i Sydsverige, Skåne, Blekinge och Halland kammade hem de tre första kon-

tantpriserna i nämnd ordning och sedan kom "mellansvenskarna" (Eskilstuna och Köping) och tog resten av guld. Värdfolket i den jubilerande sjuhundraårsstaden fick alltså inga kontanter den här gången på sitt jubileum men hade bättre tur i

JULKORSORDSTÄVLINGEN

där stockholmarna fick både andra och tredje pris. Till sist var det enligt bestämnelserna för "Sju århundraden hyllar sjuhundraåringen" inte nödvändigt att räkna upp de händelseförlopp, som åsyftades — det räckte med att angiva rätta århundraden — men själva händelserna finns med i nedanstående lösning — och så ett hjärtligt tack för det överväldigande intresset i Syd-, Mellan- och Nord-sverige!

Lösning.

1. 1700-talet (Bellman: Vila vid denna källa).
2. 1200-talet (Folkungaättens och Birger Jarls Bjälbo).
3. 1500-talet (Gustaf Vasas skidfärd Sälen—Mora).
4. 1800-talet (Göta kanal).
5. 1400-talet (Sveriges första riksdag i Arboga. Arbogaöl).
6. 1300-talet (Den heliga Birgitta och Vadstena kloster).
7. 1600-talet (Älvsborgs lösen).

Pristagare:

- 1:a pris 100 kr, fru Signe Ullberg, Kilian Zollsgatan 3, Malmö.
2:a pris 50 kr, Anna Ronneback, Vallgatan 26, Karlskrona.
3:e pris 25 kr, Elof Andersson, Vallby, Fjärås.

4:e pris 15 kr, fru Elsa Carlsson, Drottninggatan 13, III, Eskilstuna.

5:e pris 10 kr, fru Elsa Jonsson, Scheelegat. 33 E, Köping.

6—8 pris Status under ett år erhålla: Einar Pettersson, Riksdalersgatan 38, Göteborg, Blanche Lindgren, Smedsbacksgatan 30, Stockholm Ö och Ragnar Modigh, Lina Näs, Södertälje.

Lösning till Julkorsordet.

VÅGRÄTT:

1. Halvton. 5 Tomglas. 9. Vasen. 10. Spillånga. 11. Areal. 12. Snöfall. 14. Öbacka. 16. Glansig. 17. Travdag. 19. Matleda. 21. Kaksmet. 24. Ekorre. 25. Robbert. 28. Pålle. 29. Nykterist. 30. Lucia. 31. Domning. 32. Garvare.

LODRÄTT:

1. Havsalg. 2 Lussekatt. 3. Tandlös. 4. Misstag. 5. Trilskt. 6. Miljö. 7. Linda. 8. Skallig. 13. Narrar. 15. Bilder. 18. Damklocka. 19. Marknad. 20. Aktning. 21. Kraftig. 22. Keppler. 23. Trevare. 26. Bakom. 27. Elegi.

Pristagare:

1:a pris 25 kr, fru Anna Svensson, Box 31, Fähhult.

2:a pris 15 kr., H. Berglund, Gladbacken 12, Bromma.

3:e pris 10 kr, Svea Liljeqvist, Åsögatan 166, 2 tr., Stockholm Sö.

4:e pris 5 kr, Allan Hallén, Sanatoriet avd. 3, Sundsvall.

FRAN STATENS ARBETSVÅRDSKLINIK

(Forts. fr. sid. 7.)

tationer saknas i tillräcklig omfattning. Utvecklingen av eftersjukvården och "medicinens tredje fas", som innebär arbetsklinisk verksamhet, samt arbetsvården i Sverige har gått långsammare under och efter sista världskriget i Sverige än i många andra länder beroende på Sveriges krigssituation. Det kan emellertid antagas, att man i Sverige inom närmaste framtiden åstadkommer ett mera fullständigt medicinskt-socialt system än på andra håll, eftersom de ekonomiska förhållandena inom socialvården kräver icke endast en förstklassig akutsjukvård utan även en god eftersjukvård, arbetsklinisk verksamhet och arbetsvård.

Arbetsklinikens väsentligaste uppgift är icke att bedriva arbetsträning och arbetsprövning av patienter och klienter. Den viktigaste uppgiften är att arbetsprövningsklienterna utnyttjas för framarbetandet av en metodik för lämplig koordination mellan sjukvård och arbetsvård samt för att arbetsförmågan hos vissa klienttyper skall kunna bestämmas i relation till det tekniska arbetskravet för olika omskolningsyrken och arbetsberedningsmöjligheter.

Beträffande koordinationen mellan sjukvården och arbetsvård har densamma kommit till stånd genom att arbetsklinikteamet sammanträder med arbetsvårdstjänstemän från Stockholms stad och Stockholms län varje fredag. Arbetsklinikens första årsresultat visade, att patienter, som varit antingen föremål för sjukvård på Karolinska sjukhuset eller omhändertagits av socialvårdsmyndigheterna under lång tid (i medeltal 3 år och 3 månader) blivit arbetsplacerade till ca 50 % efter i medeltal 62 dagars arbetsprövning samt kunnat rekommenderas för omskolning i 25 %. Denna effekt har vunnits enbart genom att klienternas fysiska, psykiska, sociala och yrkesmässiga synpunkter koordinerats.

Beträffande den andra uppgiften, nämligen att utveckla metoderna att bestämma arbetsförmågan hos klienterna i relation till det tekniska arbetskravet för de arbeten, som klienterna kunna tänkas bli arbetsplacerade i, kräves bl. a. en studie av den allmänfysiologiska kapaciteten. För att fullfölja denna studie avser man att undersöka klienter med nedsatt lungfunktion t. ex. patienter, som opererats för lungtumörer eller ha inaktiv lungtbc efter operativ eller medicinsk behandling samt silikosklienter. Personer, som tillhöra denna patientkategori, äro välkomna för undersökning i arbetskliniken. Remiss innehållande medicinska och vissa fakta rörande klientens arbetssituation är nödvändig och bör vara utställd av läkare eller arbetsvårdstjänstemän. De patienter, som icke kunna återgå till sitt ursprungliga arbete till följd av sin sjukdom bli föremål för poliklinisk arbetsprövning i arbetskliniken. De pa-

SOCIALKNUTTEVÄGEN

(Forts. fr. sid. 10.)

— Är det något du skulle vilja ha gjort i det här sammanhanget?

— Ja, det skulle i så fall vara tiden.

— Tiden?

— Ja, jag hade nog velat börja plugga tidigare om jag vetat hur landet låg till. Det borde serveras upplysningar redan på sjukhuset. Varför inte då man just kommit in, när man är mest nere och famlande. Jag för min del tycker att patienterna borde upplysas ordentligt om dom här tingen innan dom hinner ramla in i den apatiska och sävliga sjukhustakten. Det tar annars för lång tid att bryta sej loss ur den. I mitt fall fick jag ta initiativet själv. På sätt och vis kanske det var bra. Men ändå anser jag att mycke tid gick förlorad.

— Har du nåt själv på hjärtat, som du vill fråga om?

— Ja, kan du tala om varför pensionsnämnden avvisade mej, när jag anhöll om studiehjälp. Efter ett år återkom dom visserligen och då gick det bra. Men jag förlorade ett helt år på kuppen.

— Nej, det kan jag inte svara på.

— Då låter vi frågan stå öppen.

— Är det nåt annat, som du vill ventilera?

— Nej. Och klockan är ett. Jag måste sätta igång igen.

Vi betalade och gick ut på gatan.

— Är det säkert att inte mitt namn kommer med nu då? Han fick något skyggt i blicken. Jag lovade och sekunden därpå var han försvunnen.

Än en gång denna regniga onsdag stod jag med en trave lappar. Besvarade frågor och ordet socialknutte på läpparna. Men nu hade jag i alla fall fått ihop till grunden. En grävsropa hackade till och återkallade mig till verkligheten. Med pennan, som redskap började jag bygga en egen liten väg. Socialknuttevägen.

tienter, som emellertid ha arbete, kunna få arbetskapaciteten bestämd polikliniskt, vilken undersökning tager en dag i anspråk, samt få en bestämning av vad som kräves ifråga om fysisk arbetsförmåga i det aktuella arbetet, som vederbörande patient har. Genom jämförelse mellan arbetskapaciteten och arbetskravet kan man bedöma huruvida patienten är placerad i lämpligt arbete eller ej. De, som önska närmare upplysningar om lungfunktionsundersökningarna vid arbetskliniken, kunna erhålla upplysningar efter insändande av ovan nämnda remiss till Statens arbetsklinik i Stockholm, Karolinska vägen, Stockholm 60.

STOCKHOLM

Medlemskap i statsunderstödd

SJUKKASSA

är en ekonomisk tillgång, som Ni ej kan undvara. Skydda Eder själv och Edra barn genom inträde i ortens erkända sjukkassa

STOCKHOLMS LÄNS
ERKÄNDA CENTRALSJUKKASSA

Sveavägen 61 — Stockholm
Tel. 23 09 85

Svenskt Papper
Aktiebolag

Sveavägen 98, Stockholm

Alla slag av papper för tryckerier

Specialitet

Tryckpapper för böcker och tidskrifter - Broschyromslag

AB. Arbetarnes Tryckeri

Barnhusgatan 14 — STOCKHOLM
Tel. 10 22 76, 11 11 92 — Postg. 47 39

Böcker

Tidskrifter

Blanketter

AKTIEBOLAGET

FERROLEGERINGAR

Arsenalsgatan 2
STOCKHOLM
Telefon 23 51 30

IFA ETT NAMN ATT MINNAS

då det gäller porträtt- och interiörfotografering, förstoringar m.m.

Drottninggatan 114 A — STOCKHOLM
Telefon 31 19 82

De går väl med och handlar på Margareta

Vi brukar träffas där någon vänner varje dag. Måten är god och lokalens trivsel.

Hushållsskolan Margareta
MATTAR • RÖRVAROR • SMÖR

Köp allt på ett ställe

Möbler i 5 våningar
Gardiner, Draperier, Möbeltyger,
Mattor och Armatur.
Tvättmaskinen EVALET

ÅHLBERGS MÖBLER

Bryggargatan 7 Tel. 23 04 75
KREDIT LÄMNAS

Köp Solstickan

ALINGSÅS

KONFEKTIONS A. B.

DRABANT

ALINGSÅS

JÖNKÖPING

Byggtjänst i Jönköpings A.-B.

Tel. 63 95 96 — 96 63 09

Specialfirma för byggnadsmaterial

MALMÖ

GRÄVMASKINER
ASFALTVERK
VÄGVÄLTAR
KOMPRESSORER
DE'CAUVILLE-LOK
BYGGNADSMASKINER

AB ÅSBRINK & Co
MALMÖ

NYKÖPING

AB Nyge-Verken

Hemgårdsvägen 10
Tel. 4200

J. HEDMANS

Litografiska Tryckeri

Eft. LISA KRUSE

Specialitet:

Reklam-, Emballagestryck m. m.

Box 690 A

GÄVLE 1

Tel. 2892

KLOSTERS FABRIKER K/B

JÖNKÖPING

Tillverkning av takpapp

STOCKHOLM

Butiker i alla stadsdelar

Telefon växel 44 97 00

Röntgenutrustningar för Skärmbildsfotografering

Stationära — Transportabla

GEORG SCHÖNANDER

Sjöbjörnsvägen 62, Gröndal

Lundin & Lindberg

Tel. 313 64

Väduren 21

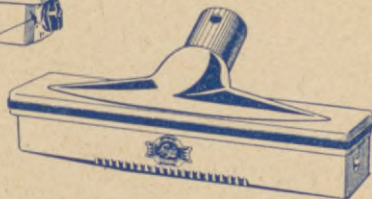
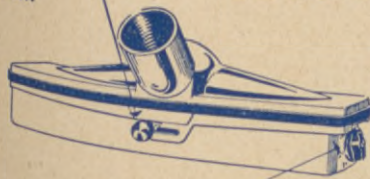
Tel. 313 64

ESKILSTUNA

Skruv för
höjning och
sänkning av
borsten.

Munstycke

*för effektivare
dammsugning*

Vred för höjning
och sänkning av
hjulen.

Hugin kombinationsmunstycke för både golv- och mattsugning underlättar och rationaliserar städningsarbetet.

Hugin kombinationsmunstycke har de individuella munstyckenas alla goda egenskaper och överträffar dem i sugförmåga.

Med ett enkelt handgrepp omställs munstycket från golv- till mattsugning. Hjulen kan höjas och sänkas allt efter underlagets jämnhet och art. Den inmonterade borsten kan ställas i flera lägen.

HFI säger:

Vid utförda praktiska prov vid HFI har Hugins kombinationsmunstycke ansetts vara praktiskt och bra utformat. Och man har framhållit, att det är en stor fördel att munstycket kan användas till såväl mattor som golv. — Det provade kombinationsmunstycket kan sägas uppfylla de önskemål om förbättring av de tidigare befintliga matt- och golvmunstyckena som framfördes i HFI:s meddelande ang. dammsugare. HFI-meddelande nr 2—3, 1951.

• Hugin kombinationsmunstycke passar de flesta dammsugartyper och kan köpas separat. Kr. 23:—.

• På alla Hugin-dammsugare är kombinerade munstycket standard.

Se det och Ni köper det!

konsum/kooperativa

Gynna
svensk
industri

Multivimin

Multivimin är ett effektivt vitaminpreparat med åtta olika vitaminer, vilka samtliga äro mycket viktiga för organismen.

Gelatinkapslarna äro lätta att intaga och garantera dessutom ett gott skydd för de ömtåliga vitaminerna.

En kapsel motsvarar det normala dagsbehovet av vitaminerna — ett värdefullt tillskott under den mörka årstiden.

Säljs av apoteken i glasburkar om 50 och 100 kapslar.

ASTRA

Combivimin

För barn rekommenderas Combivimin, en koncentrerad lösning av sex vitaminer med mycket god verkan.

Combivimin är välsmakande och kan intas antingen direkt eller efter spädning med vatten, mjölk eller annan dryck.

Säkra barnens vitaminbehov — ge dem Combivimin varje dag.

Finns på apoteken i flaskor på 30 och 100 ml.

ASTRA